

ŽELEZAR

TEDNIK – GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 22. JANUARJA 1976

ŠTEVILKA: 3. LETO: XXV

Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl – Naslov: Uredništvo Železarnja, SŽ – Železarna Jesenice. Številki internih telefonov: urednik 483, administracija 484. Tisk: GP Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72

PROIZVODNJA SLOVENSKIH ŽELEZARN V DECEMBRU IN IZVRŠITEV NAČRTA ZA LETO 1975

Decembrski rezultati so dobri in so samo še potrdili zelo uspešno delo Slovenskih železarn v preteklem letu. Proizvodnja jekla je bila za 27.019 ton večja, kot v letu 1974, blagovna proizvodnja pa se je povečala za 41.052 ton. Le redka postavka v proizvodni specifikaciji kaže manjšo količino kot smo jo dosegli leto poprej, v večini primerov pa je manjša proizvodnja posledica manjšega povpraševanja na trgu ali načrtno znižane proizvodnje zaradi izvršenih rekonstrukcij in večjih popravil. Letni načrt proizvodnje jekla je praktično dosežen, saj zaostanek znaša samo 0,12 %. Z akcijskim programom načrtovanih 800.000 ton sicer nismo dosegli, vendar pa je zaostanek tako malenkosten, da pri količini, katero smo načrtovali za leto 1975 že pred petimi leti, ne pomeni mnogo.

Decembra so dosegli v železarni Štore dva izjemna rezultata. Proizvodnjo surovega železa nad 4.500 ton in rekordno proizvodnjo jekla, ki je bila za 24 ton večja od oktobrske in doslej z 57.635 tonami tudi največja mesečna proizvodnja dosežena na elektro peči.

Mesečni načrt proizvodnje surovega železa je bil izvršen s 107 %. V železarni Jesenice je bil plan presežen za 5 %, v železarni Štore pa celo za 15 %. Letni načrt proizvodnje surovega železa ni bil dosežen v nobeni železarni. V Štoreh so zaostali komaj za 0,54 %, jeseniški

zaostanek je pa malo nad 3 % tako, da je tudi skupna izvršitev 97 %. Čeprav letni načrt proizvodnje ni bil dosežen, je prodaja surovega železa v železarni Štore za 5 % večja od načrtovanih količin, kar pomeni ob pomanjkanju vložka za livarne, za to količino zmanjšanje uvoza. Podatek je še pomembnejši ob primerjavi z letom 1974, saj so livarne dobile 26 % več surovega železa.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Z GRADBIŠČA HLADNE VALJARNE

Start v zadnje leto izgradnje hladne valjarne je bil zelo slab. Terminski plan, ki smo ga izdelali v decembru 1975, vsebuje realne možnosti montaže glede na takratno stanje in predvidevanja glede izgradnje temeljev, dobave opreme in stanja delovne sile. Po teh predpostavkah je predvidena montaža v takem tempu, da bi bila možna realizacija planirane proizvodnje hladne valjarne v letu 1976.

Od sredine decembra 1975, ko je bil plan izdelan, pa do danes je nastopila vrsta vzrokov, zaradi katerih so bila predvidena dela izvršena komaj 50-odstotno. Poleg nekaterih drugih vzrokov, največjo krivdo nosijo novoletni prazniki.

Največje težave so bile s pomanjkanjem delovne sile. Tako Gradis ni izvršil dogovorjenih del na lužilni liniji, ki je že po planu v enainpolmesečni kasnitvi. Zamuda pa se je tako povečala za nadaljnja dva tedna. Podobne težave, sicer trenutno manj občutne, sta imela montažni podjetji Hidromontaža in Rade Končar. Pri obeh je primanjkovalo delavcev.

Veliko težav povzroča tudi oprema in instalcijski material. Ameriški dobavitelji pri nekaterih napravah kasni tudi več mesecev, razen tega pa so težave tudi s carinjenjem opreme, kar zelo neugodno vpliva na tempo izgradnje. Tudi instalcijski material iz uvoza, za katerega skrbi nabavni sektor Železarnje, je za nekatera dela zelo kritičen. Če k vsemu dodamo še to, da se montaža odvija v mrzlih halah, ker v Železarni nismo uspeli dobiti in usposobiti kurjačev za kotlovnico, je zbir težav, ki so bile pri gradnji v zadnjem obdobju, popoln.

Tako stanje je povzročilo, da smo v splošnem trenutno od dveh do treh tednov v zaostanku od zadnjega terminskega plana. Vodstvo sektorja novogradenj in operativna grupa se trudimo, da bi z intervencijami tako stanje izboljšali in zamujeno nadoknadili. Delno smo uspeli, vendar še vedno ostane nerešeno gretje hal, delno dobava materiala in opreme iz uvoza in pa delovna sila nekaterih izvajalcev. Predvsem zadnje bo vedno bolj kritično, ker je vsako zamudo zaradi kateregakoli drugega vzroka mogoče nadoknaditi samo s pospešenim delom, kar pa bo zahtevalo več in ustrezno kvalificiranih monterjev.

O DELOVANJU SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

Občinski svet Zveze sindikatov Jesenice je v lanskim jeseni izvedel zelo zanimivo anketo, s katero je hotel ugotoviti način konstituiranja in nasploh delovanja samoupravne delavske kontrole v organizacijah združenega dela in temeljnih organizacijah združenega dela jeseniške občine. Na številna vprašanja je odgovorilo 108 organizacij združenega dela, temeljnih organizacij združenega dela in delovnih organizacij, odgovorov ni poslalo le osem anketiranih organizacij. Iz odgovorov posredujemo le nekaj najbolj zanimivih podatkov oziroma ugotovitev.

Predno preidemo na posamezna najbolj značilna vprašanja oziroma odgovore v omenjeni anketi je prav, da pogledamo, kaj določa o samoupravni delavski kontroli slovenska ustava:

»Delavci v temeljni organizaciji in drugih organizacijah združenega dela imajo pravico in dolžnost, da za uresničevanje in varstvo svojih samoupravnih pravic uveljavljajo samoupravno delavsko kontrolo neposredno, po organu upravljanja organizacije in posebnem organu samoupravne delavske kontrole.

Organ samoupravne delavske kontrole nadzira izvajanje statuta in drugih samoupravnih aktov organizacije ter samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, izvajanje sklepov delavcev, organov upravljanja ter izvršilnih in poslovnih organov organizacije in skladnost teh aktov in sklepov s samoupravnimi pravicami, dolžnostmi in interesi delavcev; izpolnjevanje delovnih in samoupravljaljskih dolžnosti delavcev, organov in služb organizacije; ali se odgovorno ter družbeno in ekonomsko smotno uporabljajo družbena sredstva in razpolaga z njimi; izvajanje načela delitve po delu pri razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke; uresničevanje in varstvo pravic delavcev v medsebojnih razmerjih pri delu; obveščanje delavcev o vprašanjih, ki so pomembni

DELAVCEM TOZD IN DSSS

V današnji številki ŽELEZARJA objavljamo v posebni prilogi analizo pogojev za organiziranje novih temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti Skupne službe. To je gradivo za javno razpravo na zborih delavcev TOZD in DSSS preko sestankov samoupravnih delovnih skupin v času do 15. februarja. Hkrati s tem objavljamo v posebni prilogi tudi obrazložitev samoupravnega sporazuma o nadomestilu v letu 1975 izpadlih transportnih dohodkov v TOZD združenih v ŽG – ŽTP Ljubljana, dalje samoupravni sporazum o združevanju sredstev za financiranje razvoja železnic v letih 1976–1980, samoupravni sporazum o združevanju sredstev za financiranje razvoja luške infrastrukture v l. 1976–1980 in samoupravni sporazum o zagotavljanju sredstev za pokritje primanjkljaja iz prometa z električno energijo.

Delavcem TOZD in DSSS priporočamo, da objavljeno gradivo shranijo, ker bodo v tem mesecu in v začetku februarja o gradivu razpravljali na sestankih samoupravnih delovnih skupin, vodjem samoupravnih delovnih skupin pa priporočamo, da bomo k analizi za organiziranje novih TOZD dostavili kratko pismo informacijo in obrazložitev vseh prej naštetih samoupravnih sporazumov.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

PREOZKO POSTAVLJEN KONCEPT VARSTVA INDUSTRIJSKE LASTNINE

Odbor za družbenoekonomske odnose in zakonodajno pravna komisija zveznega zbora skupščine SFRJ sta na sejah 19. decembra obravnavala Predlog za izdajo zakona o varstvu industrijske lastnine z osnutkom zakona.

V načelni obravnavi so člani odbora za družbenoekonomske odnose poudarili, da snov tega zakona ni sistemsko obdelana in zasnovana

v skladu z novimi odnosi. V pogojih samoupravljanja predlagani kon-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Tudi livarji pomagajo pri reševanju energetske krize – odlitek glave gonilnika za hidro-elektrarno SREDNJA DRAVA

NALOGE ORGANIZACIJ IN ORGANOV SINDIKATA PRI RAZVOJU INFORMIRANJA

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije je na eni letošnjih sej obravnavalo aktualna vprašanja informiranja delavcev v temeljnih in drugih organizacijah ter asociacijah združenega dela. Po kritični analizi doseženih rezultatov so ugotovili, da so se v preteklem obdobju, še posebno pa po desetem kongresu Zveze komunistov Jugoslavije in sedmem kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije, organizacije in organi sindikata angažirali pri nadaljnjem razvoju informiranja v temeljnih organizacijah združenega dela. To pa predvsem z vidika razvoja in krepitve neposrednega samoupravljanja in odločanja delavcev o vprašanjih razvojne politike, poslovanja, produktivnosti dela, ustvarjanja in delitve dohodka ter razdelitve osebnih dohodkov, delovanja delegatskega sistema in o vseh drugih pomembnih vprašanjih.

Ugotovili so, da so bili doseženi vidni rezultati na področju razvoja in številčnosti informacij, sredstev in oblik informacij. Sprejetih je bilo več ukrepov za izboljšanje kvalitete informativnih sredstev, kot so glasila, bilteni in podobno. Povečal pa se je tudi vpliv Zveze komunistov, sindikatov in drugih družbenopolitičnih organizacij na idejno usmerjenost in vsebino informiranja. Kvaliteta informiranja z vidika potreb in interesov delavcev, da so pravočasno, objektivno in vsestransko informirani o vseh vprašanjih življenja in dela, samoupravnega in družbenega odločanja v TOZD, interesnih in družbenopolitičnih skupnostih, pa še vedno ni na potrebnem nivoju.

V nekaterih organizacijah združenega dela sindikalne organizacije niso dovolj angažirane na razvoju neposrednega informiranja in na ustvarjanju pogojev, da delavci, kot osnovni nosilci dohodka v združenem delu, postanejo tudi osnovni nosilci informiranja. Da informiranje postane nerazdružljivo s funkcijo aktivne udeležbe delavcev v pripravljanju, sprejemanju in kontroli izvrševanja samoupravnih odločitev v temeljnih organizacijah združenega dela, interesnih in družbenopolitičnih skupnostih. V posameznih organizacijah združenega dela obstojijo tudi resni idejni problemi, kot so pojavi privatizacije informativnih glasil s strani posameznikov in grup ter prikrivanje pomembnih podatkov, ki so delavcem potrebni pri sprejemanju samoupravnih odločitev.

Predsedstvo je na osnovi nalog, ki izhajajo iz kongresnih resolucij in ustave ter kritične analize dosedanjih praks in problemov pri informiranju delavcev, sprejelo tudi ustrezne zaključke, ki jih v nadaljevanju do besedno citiramo.

PROIZVODNJA SLOVENSKE ŽELEZARNE V DECEMBRU IN IZVRŠITEV NAČRTA ZA LETO 1975

(Nadaljevanje s 1. str.)

Ko smo se na osnovi ustavnih dopolnil v sredini leta 1973 odločili za dosedanje samoupravno organiziranje — štiri temeljne organizacije združenega dela in delovna skupnost Skupne službe — so bile že prisotne različne variante o večjem številu temeljnih organizacij združenega dela v Železarni. Že takrat smo vedeli, da ima v Železarni več organizacijsko in tehnološko zaključenih enot vse pogoje, da se v smislu ustavnih določil organizirajo v samostojne temeljne organizacije združenega dela. Vendar pa je takrat zmagala politična in ekonomska razsodnost, da je na podlagi razvoja, izkušenj in nadaljnjega poglobljanja v to vprašanje, mogoče z leti uspešno organizirati nove TOZD, medtem, ko je tako v političnem kot ekonomskem pogledu večji udarec, če bi morali zaradi ne preveč premišljene odločitve, kasneje temeljne organizacije združenega dela krčiti na manjše število.

Že dobro leto za tem, medtem pa je bila sprejeta tudi že nova ustava, se je v družbenopolitičnih organizacijah Železarn začela široka razprava in analiza prehojene samoupravne poti z vidika nadaljnjega vsebinskega poglobljanja samoupravljanja v smislu določil ustave. Razprave o teh vprašanjih so pospešila sprejeta stališča in sklepi na sedmem kongresu Zveze komunistov Slovenije in desetem kongresu Zveze komunistov Jugoslavije. Vzporedno s tem pa so v delovni skupnosti Skupne službe pričeli z izdelavo različnih drugih analiz, zasnov in predlogov o razširitvi samoupravne organiziranosti v Železarni, kajti zelo odločno so se izoblikovala stališča, da je za nadaljnje vsebinsko poglobljanje določil nove ustave, oziroma za uresničevanje novih družbeno ekonomskih odnosov delavca v združenem delu, potrebno razširiti samoupravno organiziranje delavcev v Železarni. To pa pomeni oblikovati večje število temeljnih organizacij združenega dela, v katerih delavci uresničujejo svoje temeljne ustavne pravice.

Tako smo po neki logični razvojni poti prišli do predloga, ki ga danes v posebni prilogi glasila objavljamo za javno razpravo. Seveda pa tako pri ustanavljanju prvih temeljnih organizacij združenega dela, kakor kasneje v razpravah o potrebi razširitve samoupravne organiziranosti ni šlo brez odporov, odstopanja, pomislekov pa tudi zavlačevanja. Vsekakor pa je treba priznati, da kljub nekaterim negativnim pojavom, danes stojimo pred mnogo bolj razčiščenimi zasnovami nove organiziranosti, predvsem pa precej bogatejši v pogledu ustavnih in idejno političnih izhodišč za nadaljnjo vsebinsko poglobljanje samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela oziroma v Železarni, kar je bistvo predlagane nove samoupravne organiziranosti Železarn. Priznati pa je tudi treba, da je bilo v tem času narejenega ogromno strokovno analitičnega dela, izračunov, primerjav in podobnega, kar nedvomno zahteva več kot stoletna tehnološka in organizacijska povezanost obratov Železarn.

Z NOVO SAMOUPRAVNO ORGANIZIRANOSTJO UTIRAMO POT USTAVNO OPREDELJENIM ODNOSOM

Se posebno pa so za nadaljnji razvoj socialističnih samoupravnih odnosov in uveljavljanje socialistične samoupravne vsebine v temeljnih organizacijah združenega dela pomembne dragocene izkušnje, kakor tudi ob tem povečana in razširjena samoupravljalstva zavest naših delavcev. Le-ta se je namreč krepila in razširjala vse od izvolitve prvega delavskega sveta v Železarni v januarju 1950 dalje, še posebne razsežnosti pa je dobila po sprejemu tako imenovanih delavskih ustavnih dopolnil in kasneje nove republiške in zvezne ustave. V tem času smo v temeljnih organizacijah združenega dela razvili nekaj izredno uspešnih pa tudi izvršnih oblik samoupravnega delovanja. Med te nedvomno sodijo samoupravne delovne skupine, kot oblike delovanja zborov delavcev. Tako kot običajno vsaka nova oblika delovanja, je tudi ta v začetnem obdobju doživela nekaj, celo politične kritike, kasneje pa se je razširila ne samo po SR Sloveniji, temveč tudi širom SFR Jugoslavije. To je bil konkretno delež jeseniškega železarja k nadaljnjemu poglobljanju neposrednega samoupravljanja.

Tako lahko zasnovo nove, razširjene samoupravne organiziranosti v Železarni ocenjujemo kot začetek nove etape prizadevanj za uveljavitev in krepitev oblasti delavskega razreda. Začetek nove etape pri uresničevanju nalog delavskega razreda — osvoboditev dela in človeka. To pa je ustvarjanje ekonomskih in družbenih razmer, v katerih se bo delavec uveljavljal kot nosilec združenega dela, družbene reprodukcije in politične oblasti. Tem smotrom, ciljem in nalogam je in mora biti uprto naše prizadevanje pri nadaljnjem poglobljanju samoupravljanja oziroma oblikovanju novih temeljnih organizacij združenega dela.

Nadalnje poglobljanje in razširjanje samoupravne organiziranosti v Železarni, oziroma večje število temeljnih organizacij združenega dela je in mora biti uprto v ključna vprašanja uveljavljanja novih odnosov in uresničevanja ustavnih načel. Te pa so »neodtujljiva pravica delavca, da odloča o pogojih, sredstvih in sadovih svojega dela, samoupravnem združevanju dela in sredstev, samoupravnem načrtovanju družbenoekonomskega razvoja, oblikovanju družbenoekonomske politike, zagotavljanju socialne varnosti, o krajevni skupnosti in odnosih med njo in TOZD ter občino, o svobodni menjavi dela ter integriteti vseh dejavnosti v združeno delo in drugih.« Tako organiziranost mora ustvariti pogoje, da bodo delavci v TOZD in drugih področjih združenega dela skupaj in enakopravno ugotavljali in zagotavljali uresničevanje skupnih interesov ter preprečevali njihovo protislovnost. V takih pogojih pa bodo delovni ljudje tudi sami postali nosilci akcije v procesu spreminjanja družbenoekonomskih odnosov ne samo v temeljnih organizacijah združenega dela, temveč na vseh področjih družbenega življenja in uveljavljali samoupravno organiziranost družbe tudi na drugih področjih.

Ko bomo v prihodnjih dneh v samoupravnih delovnih skupinah in na sestankih družbenopolitičnih organizacij obravnavali v današnji številki objavljeno gradivo za novo oziroma razširjeno samoupravno organiziranost v Železarni, bomo morali predvsem izhajati iz teh vprašanj. Razen tega pa je ob tem potrebno poudariti, da je »Organiziranje delavcev v temeljne organizacije združenega dela stalen proces urejanja odnosov v združenem delu in organiziranja delavcev za uveljavljanje zgodovinskih interesov delavskega razreda v celotni družbi.« (7. kongres ZKS)

Proizvodnja surovega jekla je bila v decembru s 70.000 tonami zopet odlična, saj je to v letu 1975 za marec šele drugi mesec, ko se lahko ponasamo s takim dosežkom. Izvršitev mesečnega načrta je znašala v železarni Jesenice 102 %, v železarni Ravne 109 % in v železarni Štore 126 %. Kot je že v uvodu navedeno, je skupni zaostanek za letnim načrtom malenkosten in lahko rečemo, da je letni načrt izvršen 100 odstotno.

V železarni Jesenice in Ravne znaša zaostanek za letnim načrtom odstotek, ker so pa v železarni Štore presegle načrtovano količino za osem odstotkov, smo skupni letni plan izvršili z zaostankom nekaj manj kot 1000 ton. Lanskoletna proizvodnja je tudi najboljši dokaz, da je načrtovanje letne proizvodnje jekla nad 800.000 ton realno in da je ta količina, ob redni oskrbi s surovinami in energijo ter potrebnim repromaterialom, dosegljiva.

Mesečni načrt blagovne proizvodnje za železarno je bil izvršen s 101 %. V železarni Jesenice z 98 %, v železarni Ravne z 89 %, v železarni Štore so pa s 121 % popravili skupen mesečni uspeh. Letni načrt blagovne proizvodnje so izvršili na Jesenicah praktično 100 %, saj znaša zaostanek samo 0,5 %, na Ravnah 99 %, čeprav je količinski zaostanek ravno za polovico manjši kot na Jesenicah, v Štoreh je pa izvršitev 113 %. Blagovna proizvodnja v železarnah je torej za 17.351 ton večja od načrtovane in za 37.083 ton večja kot je bila dosežena leta 1974.

Okvirni rezultati sami že kažejo, da vsi naši kupci ne bodo navdušeni nad izvrševanjem pogodbenih obveznosti. Pregled po grupah proizvodov to trditev samo še potrjuje. V valjanem paličastem železu je letna izvršitev v železarni Ravne 91 %. V valjani žici je železarna Jesenice dobavila 88 % načrtovanih količin. Pri vlečeni žici znaša blagovna proizvodnja železarneske 91 % in v železarni Ravne 57 %. Pri strojni sivi litini je izvršitev v železarni Štore 92 %. Pri žičnih izdelkih železarneske Jesenice je izvršitev 96 %.

Navedel sem samo tiste grupe izdelkov, katerih gotovo primanjkuje na tržišču in za katere ne manjka naročil. Opravičil za nastale zaostanke je dosti in so taki, da jih je treba kot objektivne npr.: kvaliteten problematiko surovin, občasno pomanjkanje repromateriala zaradi uvoznih restrikcij, nepredvidene rente in redukcije električne energije, nekaj zaostankov gre pa čisto na naš račun. Izvrševanje programa proizvodnje in terminsko izpolnjevanje pogodbenih obveznosti mora biti eden osnovnih ciljev in sestavina načrtovanja v Slovenskih železarnah.

Mesečna izvršitev blagovne proizvodnje predelovalcev v mesecu decembru je bila pod pričakovanji in znaša le 91 %. Nobena delovna organizacija ni izvršila mesečni načrt. Tudi letni načrt ni dosežen in znaša skupna izvršitev 98 %, odnosno količinski zaostanek znaša 887 ton. Nepravilno bi bilo, če ne bi ocenili dela predelovalcev žice tudi s primerjavo z dosežki v letu 1974. V Plamenu so proizvedli 7 % več, kot leto poprej, v Tovilu 12 % več, v Verigi 7 in v Žični celo 22 %. Skupno je njihova proizvodnja za približno 4.000 ton ali 12 % večja, kot prejšnje leto.

Skupna blagovna proizvodnja v Slovenskih železarnah je bila decembra skoraj 61.000 ton in je mesečni načrt presežen za približno odstotek. V zbirni proizvodnji je letni načrt presežen za okoli 16.500 ton ali 2 %, kar je za 6 % več kot leta 1974.

Letni načrt izvoza nismo dosegli niti po količini niti po vrednosti. Rezultati so kljub prizadevanjem in naporom pod predvidevanji. Z boljšo oskrbo domačega trga z izdelki črne metalurgije in s skupnim nastopom pri izvozu nam je uspelo, da smo zadostili predpisom in nismo imeli večjih motenj pri oskrbi z uvoznimi surovinami in potrebnim repromaterialom. Pri tem je treba poudariti, da so predelovalci dosegli načrtovano vrednost izvoza in so se tudi da leč bolj približali načrtovanim količinam izvoza, kot železarne.

Rezultati eksterne realizacije so ugodni za mesec december in je mesečni načrt presežen za pet odstotkov. Prav vse delovne organizacije v okviru Slovenskih železarn so dosegle načrtovano letno vrednost prodaje in znaša skupna izvršitev 108 %.

Medsebojne menjave, če jih ocenjujemo v seštevku, dajo zelo ugoden rezultat. Načrtovali smo 50.750 ton, dobavljeno pa je bilo 54.568 ton. Nekatere načrtovane »dobave« gredic niso izvršene, ker ni bilo potrebe ali

ker niso zadovoljivo rešena nekatera vprašanja možnosti predelave gredic. Čeprav sorazmerno količinsko majhni zaostanki, so pa toliko bolj boleči za predelovalce žice posebno, če ne dobijo pravočasno programsko potrebne kvalitete vložka. Uspeh je pa dosežen predvsem v dogovoru za leto 1976, ki naj še popravi stanje medsebojnega oskrbovanja, ki se je že doslej postopno izboljševalo.

Število zaposlenih je v letu 1975, v primerjavi z letom 1974, naraslo za štiri odstotke.

Ne glede na organizacijske spremembe, ki so potegnile za seboj tudi evidenčne spremembe v številu zaposlenih, se je dvignila proizvodnost od 44,35 ton na 45,02 tone na poprečno zaposlenega ali za 1,5 %.

Vrednost realizacije se je dvignila od 323,28 din na poprečno zaposlenega, na 436,55 din ali za 35 %. Rezultat kaže, da večja realizacija ni samo posledica povečanja produktivnosti dela in spremembe v strukturi proizvodnje.

Leto 1975 smo torej uspešno zaključili. Uspešno, če ocenjujemo skupne rezultate. Uspešno tudi, ker predstavljajo doseženi rezultati viden napredek, čeprav niso bili vključeni v proizvodnjo pomembnejši novi agregati in je napredek predvsem posledica boljšega izkoristka obstoječih kapacitet. Načrt za leto 1976 je bolj napet, ker predvideva večje količine, kot so bile dosežene v preteklem letu. Vložiti bo treba torej še več znanja in več truda, da ga bomo lahko tudi zadovoljivo izvrševali.

Milan Marolt

PREOZKO POSTAVLJEN KONCEPT VARSTVA...

(Nadaljevanje s 1. str.)

cept zakona ni sprejemljiv, ker se omejuje le na industrijsko lastnino v klasičnem pomenu in tako ne »pokriva« celotnega področja.

Opozorili so, da se ni dovolj sklicevati le na 13. točko 1. odstavka 281. člena Ustave SFRJ. Po tej določbi namreč federacija prek zveznih organov ureja sistem merskih enot in zagotavlja kontrolo meril in plemenitih kovin, ureja varstvo izumov, tehničnih izboljšav, znamk, znakov kvalitete, oznak izvora proizvodov, vzorcev in modelov, ter standarde, tehnične normative in norme kvalitete proizvodov in storitev, in zagotavlja izvrševanje zveznih predpisov na teh področjih, kadar je to v interesu vse države. Po mnenju članov Odbora so ustavna podlaga za izdajanje zakonov s tega področja tudi tiste določbe ustave SFRJ, s katerimi je urejen položaj združenega dela. Ponujeni koncept zakona ni usklajen z družbenoekonomskim položajem združenega dela.

Poleg tega so poudarili, da je treba diferencirati nosilce in uporabnike ter tudi varstvo teh pravic.

Pri obravnavi predlaganega besedila osnutka zakona so člani zakonodajne komisije menili, da se z njim ureja vrsta vprašanj, ki so širšega pomena za delovne ljudi in občane, organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije ter skupnosti, ter je zato treba še enkrat pretrpeti nekatere predlagane rešitve v posameznih določbah besedila. Sklenili so, da v osnutku zakona niso na ustrezen način izražena temeljna načela, po katerih morajo biti urejeni odnosi.

Komisija je podprla predlagani koncept tega zakona, s katerim se na enotnih pravnih temeljih ter v okviru enotnega zakona ureja vse oblike varstva na tem področju.

Po mnenju članov komisije pa je nesprejemljivo, da se za te oblike varstva uporablja enoten izraz »industrijska lastnina«. Poudarili so, da ni mogoče govoriti o varstvu industrijske lastnine, kadar so nosilci pravic organizacije združenega dela in druge družbene pravne osebe, ker je ta izraz mogoče uporabiti le kadar gre za občane, civilno-pravne osebe, tuje državljanke in tuje pravne osebe. Zato so predlagali, da bi morali takšen različen pristop jasno poudariti v vsem besedilu zakona (zlasti v njegovih uvodnih določbah), ter da bi morali spremeniti tudi naslov zakona, da bi se glasil »o pravicah industrijskega varstva«.

Glede na to, da je treba spremeniti osnoven pristop ter da je treba v zakonu jasneje poudariti pravico organizacij združenega dela in drugih družbeno pravnih oseb na izume (kadar le-te nastopajo kot nosilci teh pravic) in poudariti, da materialne pravice do izumov ni mogoče uporabljati v nasprotju z družbenimi interesi, je komisija predlagala, da se ponovno izdela osnutek tega zakona.

Poleg tega bi morali, upoštevajoč pomen vprašanj, ki jih ta zakon ureja zlasti ko gre za organizacije združenega dela in druge družbeno-pravne osebe, v obrazložitvi zakona širše opozoriti na posledice, ki jih bodo imele predložene rešitve za materialni in družbeni položaj teh organizacij.

Gledena stališča odbora za družbenoekonomske odnose in zakonodajne komisije je zvezni izvršni svet zahteval od zveznega zbora skupščine SFRJ, da odloži obravnavo predloga za izdajo tega zakona, je bil predlog umaknjen z dnevnega reda seje Zbora 24. decembra 1975.

(Poročevalec 1/II, 15. jan.)

SISTEMATIZACIJA IN NJEN POMEN

Nenehno večanje produktivnosti se dosega predvsem s prehajanjem k čim večji mehanizaciji, z uvajanjem avtomatizacije in sploh z uporabo sodobnih dosežkov znanosti in tehnike v proizvodnem procesu ter organizaciji proizvodnje. Toda tudi boljša organizacija dela, strokovna usposobljenost delavcev, racionalna uporaba delovnega časa, krepitev delovne discipline in potrebnih delovnih navad, pomenijo v naših razmerah precejšnje notranje rezerve za povečanje produktivnosti dela.

Uresničevanje takih nalog pa je mogoče le z neposredno kontrolodelavcem samih nad njihovimi objekti merjenimi materialnimi pogoji njihovega dela. To je v družbeno-ekonomski enotnosti živiga in minulega dela, ki ga lahko opredelimo v proizvodnih sredstvih in produktivnosti dela. Čeprav so proizvajalna sredstva skupna lastnina pa morajo biti hkrati tudi objektivni pogoj za delo vsakega posameznega delavca in vir individualnih pravic delavca do teh sredstev. To pa pomeni ekonomsko odgovornost prav tako pa tudi politično pri poslednem izvajanju dela na delovnih mestih.

Priče smo silovitemu napredku v razvoju tehnično-tehnološke podlage družbenega dela, le-ta odpira velike razsežnosti področja človeškega dela. Hkrati pa prihaja v ospredje položaj delavca, ki mora s svojimi sposobnostmi, ki se odražajo v kar najbolj celoviti osebnosti, producirati, kajti sodobna tehnologija zahteva višjo raven, to je premik od enostavnega k sestavljenemu delu. Hkrati pa vsa modernizacija tehnologije pomeni razbremenjevanje

nje telesnih in motornih sestavin, ter močno povečanje angažiranosti miselnih sposobnosti in telesnih delovnih spretnosti.

Delo postaja na eni strani vse bolj samostojno, po drugi strani pa rezultat skupnega dela združenih delavcev. V teh razmerah pa mora biti težišče dela na ekonomski uporabi strojev, naprav, pripomočkov, kratkoma ekonomičnosti delovnega mesta. Danes se hitro skrajšuje čas od izdelave uporabne rešitve do uporabe v procesih dela v proizvodnji. Nova tehnologija in novi stroji so praviloma nekajkrat produktivnejši od starih, kar pa ne zmanjšuje značaja prizadevanosti delavcev na teh strojih za čimvečji doprinos k združenemu delu, velja pa poudariti, da samo s pridnostjo in prizadevanostjo ob starih strojih ni mogoče dohajati tehničnega napredka oziroma materialnih dosežkov razvitejših v združenem delu.

Pri razvijanju sodobne tehnologije, pa ne bi smeli zanemariti tudi pravega pomena operativnih kadrovskih problemov, kot prekalifici-

NALOGE ORGANIZACIJ IN ORGANOV ...

(Nadaljevanje s 1. str.)

ZAKLJUČKI

1. Naloga organizacij in organov sindikata je, da se v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela ter delovnih organizacijah, stalno prizadevajo za napredek in razvoj vsestranskega, objektivnega in pravočasnega informiranja, ki bo izhajalo iz delavcev, njihovih mišljenj stališč proti organom samoupravljanja, poslovnim organom, delegacijam in strokovnim službam, oziroma od teh organov in služb proti delavcem.

V tem cilju organizacije in organi sindikata, skupaj z Zvezo komunistov in drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in organi samoupravljanja, morajo razviti konkretno akcijo in zagotoviti, da se v organizacijah združenega dela v vsebino informacij vključijo vsi dejavniki in informacije o vprašanih poslovanja in poslovnih rezultatih, produktivnosti dela, ustvarjanja in delitve dohodka ter razdelitve osebnih dohodkov, investicij, o stanju in razvoju tehnologije, zaposlovanju in izobraževanju, politiki standarda, samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja, o zadevah vseljudske obrambe in družbene samozasčitve ter vsa druga vprašanja o katerih delavci v združenem delu po določenih ustave odločajo.

2. Organizacije in organi sindikata morajo začeti akcijo, da se v vsaki temeljni oziroma delovni in sestavljeni organizaciji združenega dela sprejme in utrdi:

— program razvoja informiranja kot sestavni del programa razvoja organizacij združenega dela; da se opredelijo naloge, nosilci nalog in odgovornosti za njihovo izvrševanje ter da se zagotovijo materialni in kadrovske pogoji za razvoj informiranja na samoupravnih osnovah;

— vire, sredstva, in oblike informiranja ter da se jasno opredeli kakšne informacije se bodo zagotavljale po liniji neposrednega informiranja delavcev na sestankih organizacij sindikata, zbora delavcev, oziroma drugih organov samoupravljanja in katere preko sredstev informiranja, kot so oglasne deske, razglasi, glasila, bilteni idr.

3. Osnovne organizacije sindikata morajo postati osnovne nosilke neposrednega informiranja delavcev o vseh vprašanih, za katere je sindikat po ustavi najbolj odgovoren. To pa zahteva, da organi samoupravljanja, poslovnih organov, delegacije in strokovne službe, dostavljajo vsa potrebna gradiva sindikalni organizaciji z namenom pravočasnega in neposrednega informiranja, organiziranja razprav, konzultacij, da bi delavci lahko dali svoje predloge in mišljenja za sprejemanje samoupravnih odločitev.

4. Organizacije in organi sindikata v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela morajo analizirati kako je normativno urejeno vprašanje informiranja v statutih, samoupravnih sporazumih o medsebojnih odnosih delavcev v združenem delu, v samoupravnih sporazumih o združevanju temeljnih organizacij združenega dela v delovne in sestavljene organizacije združenega dela, kakor tudi v posebnih pravilnikih o informiranju. Izboriti si morajo, da bo po ustavi in zakonu o javnem informiranju, natančno definiran in izdelan družbeno-ekonomski status in sistem informiranja, viri, sredstva in oblike, kakor tudi pravice in odgovornosti vseh subjektov v informiranju.

Pri reguliranju statusa informiranja, je potrebno natančno regulirati družbeno-ekonomski status informativnih služb in v praksi preprečiti kakršenkoli podrejeni položaj teh služb in kadrov v strokovnih službah. Informativne službe, kakor tudi informiranje, je potrebno narediti odprto do vseh samoupravnih in družbenih struktur v organizacijah združenega dela in širše. To pomeni samostojnost teh služb v okviru strokovnega izvrševanja nalog informiranja in definiranje njihove odgovornosti do vseh samoupravnih in družbenih struktur za izvajanje sprejetega programa in politike informiranja.

Organizacije in organi sindikata se morajo bolj kot doslej angažirati na kadrovske krepitve informativnih služb, na stalnem idejnopoličnem in strokovnem usposabljanju tako delavcev, ki profesionalno delajo na področju informiranja, kakor tudi delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela ter njihovom usposabljanju za samoupravne informatorje.

V tej smeri je potrebno, da se na nivoju pokrajinskih svetov Zveze sindikata, skupaj z društvom novinarjev in posebno s sekcijami za tovarniška glasila, Gospodarsko zbornico, fakulteto za politične vede, Marksističnim centrom, sprejme konkretni program usposabljanja

teh kadrov in da se organizira njegova realizacija.

Organizacije sindikata se morajo prizadevati tudi za druge oblike usposabljanja delavcev, ki delajo na področju informiranja, kakor so to obiski v delovnih organizacijah v katerih je dobro razvito in organizirano informiranje, zagotavljanje daljšega bivanja novinarjev v redakcijah drugih tovarniških in dnevnih glasil, organiziranje izmenjave izkušenj uredništev in podobno.

5. Posebnega pomena je, da se organizacije sindikata angažirajo:

— da se v organizacijah združenega dela formirajo družbeni telesa (odbori, komisije), ki bodo sestavljene iz predstavnikov TOZD, organov samoupravljanja in družbenopolitičnih organizacij, ki bodo stalno spremljale razvoj informiranja, dajale mnenja in predloge za njegov nadaljnji razvoj in napredek organom samoupravljanja in družbenopolitičnim organizacijam, ter skrbela za uresničevanje sprejetih odločitev teh samoupravnih in družbenih dejavnikov;

— da se v izdajateljske in programske svete in uredniške kolegije volijo predstavniki TOZD, organov samoupravljanja in družbenopolitičnih organizacij ter da se zagotovi popolni vpliv delavcev na idejno usmerjenost in vsebino informiranja.

6. V sestavljenih organizacijah združenega dela je potrebno nadaljevati s pozitivno prakso, oblikovanja samoupravnih interesnih skupnosti za informiranje.

Razen tega je potrebno, da občinске organizacije, kakor tudi organi sindikata na vseh nivojih, skupaj z Zvezo komunistov in SZDL, pospešijo akcijo pri oblikovanju samoupravnih interesnih skupnosti na nivoju občine, regije in širših družbenopolitičnih skupnosti. Pri tem je treba izhajati iz interesa in potrebe TOZD in krajevnih skupnosti ter zagotoviti popoln vpliv delovnih ljudi in občanov na celokupni sistem informiranja.

Zelo je pomembno, da se z družbenimi dogovori, oziroma s samoupravnimi sporazumi o samoupravnih interesnih skupnostih za informiranje na nivoju občin in širših družbenopolitičnih skupnosti, zagotovijo potrebni pogoji za vsestransko, objektivno in obojesmerno informiranje vseh delovnih ljudi in

občanov; da se utrdijo obveze in odgovornosti TOZD, družbenopolitičnih organizacij, skupščin interesnih in družbenopolitičnih skupnosti, organov uprave, službe družbenega knjigovodstva, bank, zbornic, sodstva, samoupravnega pravobranilca in drugih samoupravnih struktur in družbenih dejavnikov, kakor tudi informativnih sredstev v pripravljanju in zagotavljanju informacij iz vseh virov in o vseh vprašanih o katerih delovni ljudje in občani odločajo.

7. Organizacije in organi sindikata v pokrajinah in republikah ter svet Zveze sindikatov Jugoslavije, morajo organizirati še čvrstejšo sodelovanje sindikalnih glasil in glasil organizacij združenega dela in doseči njihovo medsebojno sodelovanje pri izmenjavi gradiv in izkušenj iz prakse organizacij združenega dela iz republik in pokrajin.

V tem smislu je potrebno, da informativne službe v pokrajinskih in republiških svetih Zveze sindikatov in svetu Zveze sindikatov Jugoslavije, sprejmejo posebne ukrepe za preskrbljenost teh glasil, kakor tudi drugih sredstev informiranja in informacij, ki so pomembne za spremljanje skupne družbene aktivnosti sindikata v pokrajinah in republikah.

Svet Zveze sindikatov Jugoslavije pričakuje polno angažiranost organizacij in organov sindikata pri uresničevanju teh zaključkov in poudarja potrebo, da se v vseh organizacijah sindikata analizirajo problemi informiranja in da se sprejmejo konkretni ukrepi za razvoj vsestranskega in objektivnega informiranja delavcev.

Uredništvo se je odločilo, da v celoti objavi osnove za izdelavo zaključkov o nalogah organizacij in organov sindikata pri razvoju vsestranskega informiranja delavcev na samoupravnih osnovah iz razloga, ker je menilo, da je sedaj pravi čas, da ko bomo razpravljali o razširjenosti in vsebinsko poglobljenosti samoupravnih organiziranosti, spregovorimo tudi o tem, za nadaljnji razvoj samoupravljanja nadvse pomembnem vprašanju.

TUDI V ŠTORAH IMAJO NOVATORJI SVOJE DRUŠTVO

Ko je bilo leto 1975 proglašeno za leto tehničnih inovacij in zaščite industrijske lastnine, so tudi v delovni organizaciji železarne Štore začeli bolj intenzivno delovati, čeprav je bila inventivna dejavnost že v prejšnjih letih deležna primerne pozornosti.

Na pobudo družbenopolitičnih organizacij in vodstva podjetja so v začetku leta 1975 pristopili k načrtnemu organiziranju in usmerjevanju inventivne dejavnosti. Ta tema je bila obravnavana na sestankih političnih, družbenih in samoupravnih organov in tako je bilo ustvarjeno primerno vzdušje za organiziran pristop k pozitivni dejavnosti. Uvideli so, da na tem področju ni mogoče pričakovati vidnejših uspehov, če dejavnost ni priznana in vsestransko podpirana.

V sektorju za razvoj in kakovost je bila osnovana služba za inovacije, ki ima v programu skrb za razvijanje, usmerjanje in populariziranje inventivne dejavnosti ter dajanje vsestranske pomoči avtorjem predlogov.

V lanskem letu so prejeli 71 predlogov od 84 predlagateljev in to za izboljšave pri metalurških pečeh, pri tehnologiji valjanja, pri transportni opremi, elektro-vzdrževanju, v tehnologiji transporta, tehnologiji čiščenja kokila, tehnologiji obdelave, tehnologiji v elektro-jeklarni, v livarski tehnologiji, strojem vzdrževanju, pri kontrolnih napravah in v toplotni tehniki. Pri predlogih izboljšav so sodelovali od nekvalificiranih delavcev do delavcev z višjo in visoko strokovno izobrazbo.

Devetčlanska komisija za racionalizacijo je na osmih sejah obravnavala 44 predlogov za izboljšave. Od tega je 38 pozitivno ocenila, šest pa odklonila. Od sprejetih predlogov je 23 izboljšav že realiziranih. Ostali predlogi so bili poslani proti koncu leta, bili so pomanjkljivo dokumentirani in bodo obravnavani v letošnjem letu. Skupni prihranek s predlogi, ki so bili lani sprejeti in ekonomsko ovrednoteni, je 5.027.425,05 dinarjev, avtorjem pa so bile izplačane odškodnine in skupnem znesku 61.302,24 dinarjev.

Na pobudo sindikalne organizacije pri Železarni pa je bil v oktobru lani osnovan iniciativni odbor, ki je pripravil vse potrebno, da so 23. decembra lani ustanovili društvo izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav (DIATI) železarne Štore.

Društvu z zelo agilnimi člani in vodstvom želimo veliko uspehov, kar bo v korist članom društva, delovni organizaciji in sestavljeni organizaciji združenega dela Slovenske železarne.

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KO

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 26. 1.	ERŽEN STANE	LOGAR IGOR
TOREK – 27. 1.	MENCINGER STANE	TORKAR STANE
SREDA – 28. 1.	GMAJNAR JANEZ	BAK DUŠAN
ČETRTEK – 29. 1.	ENIKO VANDA	VARL ALOJZ
PETEK – 30. 1.	BURJA ANTON, st.	ISKRA BRANE
SOBOTA – 31. 1.	DROLČ MARJAN	KAVČIČ EDO
NEDELJA – 1. 2.	SLIVNIK ALOJZ	KORDEŽ FILIP

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: od 6.00 do 18.00 ure
dnevni dežurni od 18.00 do 6.00 ure
nočni pa

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD-VET.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 26. do 31. januarja bodo delale naslednje obratne ambulante:
dopoldan IV. obratna ambulanta
popoldan: I. in II. obratna ambulanta
V soboto, 31. januarja, samo dopoldan I. obratna ambulanta.

V zobni ambulanti:
dopoldan: I. zobna ambulanta
popoldan: II. zobna ambulanta
V soboto, 31. januarja, samo dopoldan I. zobna ambulanta.

Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13. ure, popoldan od 13. do 19.30
V soboto samo dopoldan od 6.30 do 13. ure.

POZIV DELAVCEM ŽELEZARNE

Pozivamo tiste delavce železarne Jesenice – delegate, ki z opravljanje delegatskih dolžnosti NISO bili izvoljeni v železarni Jesenice, ampak v krajevni skupnosti, občini, republiki ali kje drugje, d izpolnijo spodnji obrazec in ga do 31. januarja 1976 pošljejo na cente za proučevanje samoupravljanja in informiranje. Ti podatki so potrebni zaradi evidence in OPRAVIČEVANJA ODSOTNOSTI Z DELA

_____ odreži _____

PRIIMEK IN IME _____ OBRAT _____

KJE SEM DELEGAT _____ KJE SEM BIL ZA TO IZVOLJEN _____

_____ odreži _____

Center za proučevanje
samoupravljanja in informiranje

SISTEMATIZACIJA IN NJEN POMEN

(Nadaljevanje z 2. strani)

kacije, dopolnilno usposabljanje, navezovanje in odpoved delovnih odnosov in še vrsto drugih posegov. Kot perspektivnega reševanja kadrovskih problemov, projektiranja strukture potrebnih profilov kadrov za TOZD in ob vsem še definirane programa izobraževanja ob delu. Vsemu temu delu pa bo potrebno v prihodnosti posvetiti večji pomen, kajti brez kakršnihkoli analiz oziroma sistemizacije delovnih mest brez določanja pomena in obsega delovnih nalog, ne bi bili kos vse bolj zapletenim nalogam. Posledice takšnega odnosa do sistemiziranja se kažejo predvsem v neskladnosti med razpoložljivimi in potrebnimi kadri, v zaposlovanju delavcev z neustreznimi poklici, z nepravilnimi prekvalifikacijami, v nezmožnosti planiranja kadrov po poklicih in nivojih izobrazbe, nezmožnosti vplivanja na programe izobraževanja, v zameglitvi perspektive razvoja in napredovanja delavcev ob delu, v nemožnosti usmerjanja individualnega izobraževanja, vplivanja nanj in podobno. Kajti sistemizacija delovnih mest nam poleg osnovnih stvari zagotavlja projektiranje kar se da racionalne organizacije, njen potek, kontrolo, natančno definiranje upravljanje procesa dela, hkrati pa tudi spoznanje oziroma ugotovitve po resničnih potrebah glede poklicev, nivoja izobrazbe delavcev, bolj racionalne in ekonomske razdelitve delovnih sposobnosti v okviru TOZD oziroma združenega dela, pravih razmejitev pravic, dolžnosti in odgovornosti posameznikov v združenem delu.

Spremembe, ki naj bi nastale s sistemizacijo delovnih mest ne bodo nastajale pod vplivom sodobne tehnologije ali zaradi umske ustvarjalne sposobnosti, ki jo zahteva sodobna tehnologija, kot si to nekatere razlagajo, pač pa iz težnje prikazati stanje kakršno je in potema na

tej baži gradili vsa prizadevanja za izboljšanje nastalega položaja. Kajti pri uporabi sodobne tehnologije ostajata enako potrebna tako umsko kot fizično delo. Iz tega vidika pa mora biti sistemizacija delovnega mesta grajena tako, da postane težnja vsakega zaposlenega k čim večjemu strokovnemu izpolnjenju vanju na delovnem mestu, kar je neločljiva sestavina razvoja proizvodnje kakor tudi zagotavljanje trdnosti samoupravnega položaja vsakega delavca.

Pri izdelavi sistemizacije se bod gotovo pojavljali določeni odkloni, katere bo potrebno reševati skupno ob prizadevanjih vseh zaposlenih, da bodo različni cilji, dostikrat tudi nasprotni, pripeljani v skupno in pravilno smer. Pri izdelavi sistemizacije delovnih mest je glavno, da se ne obravnavajo delavci v TOZD oziroma v združenem delu s stališče odnosov, ampak, da se iščejo pravilne vrednosti posameznih delovnih mest. Kajti razlika med vrednostjo delovnega mesta in odnosom delavca do delovnega mesta oziroma prizadevnostjo na delovnem mestu pa naj dajo druga merila, ki pa morajo biti grajena na trenutni prizadevnosti brez vključevanja minulega dela, ki je že kot tako, samo po sebi posebna kategorija vrednotenja delavcev zaposlenih v TOZD oziroma v združenem delu.

Hafner

GLAS
je vaš
najcenejši
poltednik

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Hladna predelava

30. SEJA ODBORA ZA DOHODEK IN NAGRAJEVANJE

V ponedeljek, 12. januarja je bila 30. redna seja odbora za dohodek in nagrajevanje v TOZD Hladna predelava. Predsednik odbora Anton Klemenc je v obravnavo predlagal: pregled sklepov prejšnje seje; pregled doseženega osebnega dohodka v mesecu decembru; doseganje premij po učinku in razno.

Pri pregledu sklepov prejšnjih sej so ugotovili, da so bili le-ti v celoti realizirani.

Sledila je razprava o doseženem osebnem dohodku v mesecu decembru. Primerjavno osnovnih podatkov je podal predstavnik oddelka za nagrajevanje. Povedal je, da je decembrski izplačilo doseglo predvideno poprečno mejo 4.000 din na zaposlenega, kar pa predstavlja do sedaj najvišji osebni dohodek. Na tako visok dosežen osebni dohodek je vplivalo več vzrokov kot na primer število ur, ki je višje za 4,5 ure, kot v mesecu novembru. Dosežen je bil boljši učinek, poleg tega pa je bilo korišćenih izredno veliko sobotnih dopustov.

Osebnih dohodkov obratov v temeljni organizaciji združenega dela Hladna predelava je znašal povprečno 3.769 din na zaposlenega. Ta osebni dohodek so obrati dosegli ob večjem številu ur, ki znaša v mesecu decembru 195,2 ur na osebo, medtem ko je bilo v novembru le 190,1 ur na osebo. Poleg tega je bil dosežen tudi večji odstotek učinka in odstotek stimulacije na izvrševanje operativnega programa. Odstotek učinka je v novembru znašal 29,42, v decembru pa 30,49. Stimulacija na operativni program se je povečala iz osem na devet odstotkov.

V posameznih obratih so bili doseženi naslednji osebni dohodki:

	november	december	razlika
Vodstvo TOZD	4.900	5.045	+145
hl. valjarna	3.737	4.017	+280
žičarna	3.792	3.900	+108
profilarna	3.665	3.930	+265
vratni podboji	3.316	3.310	-6
jeklovlek	3.632	3.787	+155
elektrodni obrat	3.316	3.411	+95
žablarna	3.191	3.411	+220

Osebnih dohodkov je bil dosežen ob naslednjem številu ur:

	ur/os november	ur/os december
vodstvo TOZD	184,5	184,6
hladna valjarna	192,6	200,9
žičarna	191,8	194,1
profilarna	188,7	195,3
vratni podboji	183,8	184,6
jeklovlek	186,2	193,5
elektrodni obrat	192,6	197,4
žablarna	184,1	187,9

V mesecu decembru so vsi obrati izpolnili operativni program, zato ni bilo potrebnih korekcij. Odstotek stimulacije na izvrševanje operativnega programa pa je po obratih naslednji:

	november	december
vodstvo TOZD	8 %	9 %
hladna valjarna	7 %	8 %
žičarna	9 %	10 %
profilarna	10 %	10 %
vratni podboji	8 %	9 %
jeklovlek	10 %	10 %
elektrodni obrat	7 %	8 %
žablarna	6 %	10 %

Odbor je vzel obrazložitev o doseženem osebnem dohodku za mesec december na znanje brez pripomb. Pregledal pa je še doseganje odstotka učinka, ki je znašal:

	november	december
vodstvo TOZD	34,00 %	34,00 %
hladna valjarna	28,53 %	30,97 %
žičarna	30,81 %	32,78 %
profilarna	30,11 %	30,64 %
vratni podboji	30,92 %	31,91 %
jeklovlek	32,76 %	31,54 %
elektrodni obrat	25,22 %	26,00 %
žablarna	29,41 %	28,83 %

Odbor je obravnaval tudi predlog obratovodstva žablarna za dodelitev stimulacije in jo odobril.

JS

TOZD Vzdrževanje, energija in transport

43. SEJA ODBORA ZA KADRE IN MEDSEBOJNA RAZMERJA

V preteklem tednu, 16. januarja je predsednik odbora za kadre in medsebojna razmerja TOZD VET Ignac Juran sklical 43. sejo odbora z običajnim dnevnim redom.

Pri pregledu sklepov zadnje seje so ugotovili, da so bili vsi sklepi realizirani, razen nekaterih, ki so še v izvajanju. Nadalje je odbor na osnovi predlogov obratovodij izvedel

naslednje število razporeditev, premestitev na delovna mesta in ukinitve odbitkov od osnovne tarife postavke:

obrat	razporeditev na d. m.	premetitev na d. m.	ukinitve odbitkov	Sk
plin. in vod. ener.	—	1	1	2
elektro-topl. ener.	2	4	—	6
elektro vzdrževanje	1	3	3	7
transportni obrati	1	1	1	5
strojne delavnice	1	6	—	7
strojno vzdrževanje	3	1	2	6
RTA	—	1	—	1
Skupaj	8	19	7	34

Pri obravnavanju prošelj je odbor sprejel osem prestopov, enega pa zavrnil ter potrdil eno premestitev. Obravnaval je tudi sedem prošelj za

pridobitev lastnosti delavca TOZD VET ter dve prošnji za prekinitev lastnosti delavca TOZD VET.

NZ

TOZD Valjarne

30. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik Roman Jakopič je 14. januarja sklical 30. redno sejo odbora za gospodarstvo TOZD Valjarne z naslednjim dnevnim redom: proizvodnja, izplen, asortiment in stroški v novembru 1975, izpolnitev programa varčevanja v TOZD Valjarne za mesec november 1975, operativni program obratov TOZD Valjarne za januar 1976, predlog ciljev za uresničitev družbenega plana v obratih TOZD Valjarne v letu 1976 in razprava o mnenju odbora za gospodarstvo pri DS ZJ o proizvodnem programu za mesec december 1975.

Direktor Avgust Karba je poročal o doseženih proizvodnji in izplenu za mesec november 1975 v obratih TOZD Valjarne. Skupna proizvodnja je bila dosežena z 98,2 %, blagovna pa s 100,5 %. Pri izplenu je poudaril, da je po dolgem času v valjarni bluming le malenkost pod planiranim. V nadaljevanju je Martin Lah poročilo dopolnil z analizo stroškov

vložka in predelave, pri čemer TOZD Valjarne izkazuje precejšnje znižanje stroškov.

Direktor je poročal tudi o izpolnjevanju programa varčevanja v mesecu novembru.

Valjarna bluming: obveza zastoji — 22 %, doseženo 22,1 %; poraba mazuta na globinskih pečeh — obveza 24 kg/t vložka — doseženo

23,8 kg/t; izplen valjarna bluming — obveza enak ali boljši kot planiran — dosežen 0,1 % pod planom. Izplen v valjarni štekel — obveza enak ali boljši kot planiran — dosežen 3,3 % pod planom.

Valjarna žice: obveza zastoji — 34 %, doseženo 36,5 %; izplen — obveza 90,3 %, doseženo 90,3 %; žica na petem navijalcu in preklasificirana — obveza 500 ton, doseženo 463 ton.

Valjarna 2400: obveza zastoji — valjarski 4,5, doseženo 2,52 %; obveza mehanski — 4,0 %, doseženo 4,30 %; izplen — obveza 79,70 %, doseženo 80,02 %; pločevina na zalogo — obveza 300 ton, doseženo 308 ton.

V odsotnosti vodje priprave dela je direktor Karba predložil operativni program za mesec januar 1976. Po družbenem planu je skupne proizvodnje predvidene 68.730 ton, programirane pa 66.950 ton. Blagovne proizvodnje je po družbenem planu predvidene 18.940 ton, programirane pa 17.840 ton.

Odbor je obravnaval tudi dopis oddelka za ekonomske analize in planiranje pri SEO v zvezi z odstopanjem programa od družbenega plana pri skupni in gotovi proizvodnji v mesecu decembru 1975.

Po obravnavi odgovora, ki ga je na SEO poslal direktor TOZD Valjarne in na podlagi analize situacije, je bil odbor mnenja, da je bil odbor za gospodarstvo pri DS ZJ o stvari nepravilno obveščen. Na seji, 26. novembra 1975 je znižan program sprejel na podlagi mnenja odgovornih predstavnikov prodajnega sektorja, da za celotno, z družbenim planom predvideno skupno in gotovo proizvodnjo v decembru 1975, ni zagotovljenih naročil.

Po obravnavi predloga ciljev za doseganje družbenega plana v letu 1976 v obratih TOZD Valjarne, ki so ga pripravili in sprejeli na sestanku vodstvenih delavcev TOZD Valjarne, je odbor sprejel naslednje sklepe in ugotovitve:

1. Doseženi rezultati pri doseganju plana proizvodnje, izplenu in stroških za mesec november 1975 so dosti ugodni, kar je pogojeno z dobrim delom obratov TOZD Valjarne.

2. Doseženi uspeh v izpolnjevanju programa varčevanja v obratih TOZD Valjarne je v mesecu novembru 1975 doslej najboljši.

3. Potrdi se operativni program obratov TOZD Valjarne za mesec januar 1976.

4. Potrdi se predlog ciljev za doseganje družbenega plana v letu 1976 v obratih TOZD Valjarne.

5. Oddelku za ekonomske analize in planiranje je treba v odgovoru pojasniti, da je bil sprejet znižan program za mesec december 1975 na podlagi mnenja odgovornih predstavnikov prodajnega sektorja, da za celotno, z družbenim planom predvideno skupno in gotovo proizvodnjo v decembru 1975, ni zagotovljenih naročil.

HZ

POŽAR V ŽEBLJARNI

V četrtek, 15. januarja, ob 21. uri zvečer so opazili ogenj v obratu žablarna. Delavci, zaposleni v žablarni, so skupaj z poklicnimi gasilci ogenj pogasili. Okrog 1. ure ponoči pa se je ogenj razširil na leseno ostrešje žablarna. Pri gašenju požara je sodelovalo 9 članov poklicne gasilske in reševalne čete naše železarne. Ob gašenju požara se je poškodoval sodelavec Vinco Vovk, poklicni gasilec iz Železarne, ki se zdravi v jeniški bolnici.

Ob avtogenskem odrezovanju kovinske cevi na zunanji strani žablarna so padle iskre tudi v jasek za zagovino, ki je začela tleti. Požar je izbruhnil v tistem delu žablarna, ki ni bil obnoven.

Težave pri gašenju požara so imeli gasilci zato, ker so bili leseni nosilci izdelani iz treh delov in pokriti s pločvino. Tako je bil gasilec onemogočen dostop do je-dra požara in tudi uspešno gašenje.

Pri gašenju so pomagali sodelavci iz žablarna, predvsem pa delavci iz gradbenega vzdrževanja, ki so odpirali streho. Tudi ta primer kaže, da je potrebna vsepovsod velika previdnost, saj je požar na ostrešju žablarna povzročil za okrog 300.000 dinarjev materialne škode.

O DELOVANJU SAMOUUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

(Nadaljevanje s 1. str.)

bnja za odločanje in nadzorstvo v organizaciji, ter uresničevanje drugih samoupravnih pravic, dolžnosti in interesov delavcev.

Organ samoupravne delavske kontrole ima pravico in dolžnost, da z ugotovljenimi pojavi in svojim mnenjem seznanja delavce, organe in službe organizacije, pri katerih jih je opazil, in organe, ki imajo v organizaciji pravico in dolžnost, da jih odpravijo, kakor tudi da sodelujejo z organi družbenega nadzorstva in z drugimi organi kontrole.

Sestavo, volitve in odpoklic organa samoupravne delavske kontrole ter njegove pravice, dolžnosti in odgovornosti urejajo statut in drugi samoupravni akti organizacije v skladu z zakonom. (Ustava SRS, člen 132, str. 85 in 86)

Iz odgovorov v navedenem vprašalniku je razvidno, da imajo vse temeljne organizacije združenega dela in delovne organizacije v občini organ samoupravne delavske kontrole, le tri OZD imajo ta organ samo na nivoju OZD, čeprav imajo v svojem sestavu TOZD. Poprečno so v posameznem organu samoupravne delavske kontrole po štirje člani oziroma delegati, skupaj v občini pa v teh organih deluje 234 članov. Poprečna izobrazba članov je osnovna šola oziroma poklicna šola, v poprečju pa člani zasedajo delovna mesta kvalificiranih delavcev.

Dejstvo, da na vprašanje, kako ima organ samoupravne delavske kontrole opredeljene svoje naloge, ni odgovorilo niti polovico organizacij, ki so poslale odgovore, dovoljuje domnevo, da organizacije to v svojih statutih ali drugih samoupravnih aktih nimajo natančno opredeljeno. Brez tega pa seveda organ ne more zaživeti, niti uspešno upravljati svoje samoupravljalne pravice in dolžnosti. Na osnovi bolj poglobljene proučitve ustavnih določil in drugih že doslej objavljenih razprav, predvsem pa tovrstnih opredelitev na sedmem kongresu Zveze komunistov Slovenije, bodo morale organizacije, ki še tega nimajo, vgraditi naloge v svoje samoupravne dokumente. V večjih TOZD in OZD pa bo verjetno poleg tega treba imeti še ustrezne poslovniške o delu samoupravne delavske kontrole.

Zelo heterogeni odgovori na to, kaj vse je v preteklih dveh letih obravnaval posamezni organ samoupravne delavske kontrole, potrjuje gornjo domnevo. Razen tega pa je iz odgovorov razvidno, da imajo le v 18 organizacijah združenega dela oziroma temeljnih organizacijah, organi samoupravne delavske kontrole v delovnem načrtu časovno določene naloge. Iz vsega tega sledi, da brez natančno opredeljenih nalog samoupravne delavske kontrole v samoupravnih dokumentih, brez delovnih programov in oblikovanega sistema dela, ni mogoče pričakovati uspešno uresničevanje določil ustave. Najbrž se vsega tega mnogokje še premalo zavedajo, da je to ustavna kategorija in da je to pomembna aktivnost samoupravljanja.

Se bolj heterogeni pa so odgovori s kom vse sodelujejo organi samoupravne delavske kontrole. Skoraj polovico anketiranih je odgovorilo, da sodelujejo z delavci, nekoliko manj pravi, da s samoupravnimi organi, tretjina z družbenopolitičnimi organizacijami, šestina s službo družbenega knjigovodstva, nekoliko manj pa tudi z organi notranje strokovne kontrole. Zanimivo je, kakor ugotavljajo analitiki ankete, da s sodiščem združenega dela, z družbenim pravobranilcem samoupravljanja, z javnim tožilstvom, z rednimi sodišči, z občinsko komisijo za ugotavljanje izvora premoženja, z organi samoupravne delavske kontrole drugih delovnih organizacij v občini in izven nje ter drugimi organi.

Zelo nepopolno sliko dajejo odgovori na vprašanje kakšno možnost imajo organi samoupravne delavske kontrole, da dobijo podatke za svoje delo. Samo v 50 primerih navajajo, da to možnost imajo, v štirih primerih pa da te možnosti nimajo, medtem, ko izgleda, ostali vprašanci na to vprašanje sploh niso odgovorili. Med tistimi organi, ki navajajo, da nimajo možnosti dobiti ustreznih podatkov za svoje delo so tudi v TOZD Talilnice, TOZD VET in TOZD Hladna predelava naše železarne. To utemeljujejo s tem, da ne dobijo ustrezne podpore od družbenopolitičnih organizacij in vodstvenih organov ter strah pred represalijami. Povzemanje kakršnega koli mnenja o teh odgovorih bi bilo neobjektivno, kajti predvsem iz prakse samoupravnega delovanja v Železarni lahko sklepamo, da so odgovori nepopolno interpretirani, ker je javnost dela in informiranje v Železarni verjetno v vsej občini najbolj urejeno. Ne mudenje podpore in

strah pred represalijami pa ne utemeljuje navedene trditve. Verjetno gre pri tem bolj za nepoznavanje dela samoupravne delavske kontrole. Nedvomno pa je pripomba enega od anketirancev »neustrezna izobrazbena struktura članov samoupravne delavske kontrole«, vredna pozornosti, ne toliko zaradi formalne izobrazbe, kot zaradi nujnosti ustreznega usposabljanja članov oziroma delegatov tega organa.

Tudi glede poročanja o svojem delu so odgovori organov samoupravne delavske kontrole zelo pestri. Največ jih poroča zborom delavcev, sledijo poročila delavskemu svetu, družbenopolitičnim organizacijam, prav toliko primerov pa je, da poročajo svojim direktorjem, itd. Samo v treh primerih o svojem delu poročajo redno mesečno, v desetih primerih nekajkrat mesečno, največ primerov pa je, da poročajo po potrebi. Vsi organi samoupravne delavske kontrole v Železarni pa navajajo, da sploh ne poročajo.

Nedvomno je tudi to vprašanje nekoliko zgrešeno, kajti v bistvu gre za to, koga organi samoupravne delavske kontrole o ugotovljenih pojavih in svojih mnenjih seznanijo, to pa so po ustavi delavci, organi in službe organizacije, pri katerih so bili zapaženi, in organi, ki imajo v organizaciji pravico in dolžnost, da jih odpravijo. Pri tem bi nas torej bolj zanimalo, koliko pojavov so s svojimi mnenji organi samoupravne delavske kontrole sporočili delavcem in omenjenim dejavnikom ter koliko je bilo rešenih.

Zato tudi število sej teh organov, ki se po odgovorih giblje od dve do tri seje na leto in obravnavana vprašanja, ki so v odgovorih navedena, ni tako pomembno, kot je število ugotovljenih negativnih pojavov in koliko od njih je bilo rešenih in rešenih. Tega pa v vprašalniku ni, razen navedba štirih nepravilnosti, od katerih imata dva značaj kaznivega dejanja.

Zanimivi so tudi odgovori na vprašanje, kako organi samoupravne delavske kontrole zbirajo predloge, pobude, želje in zahteve delavcev za svoje delo. Največ primerov je, da ustno od posameznih delavcev, sledijo primeri, ko le-te dobijo kot sklepe posameznih rganov, nadalje pismo od posameznih delavcev, v manjših primerih pa od družbenopolitičnih organizacij.

Med zanimivejšimi, oziroma za oceno delovanja organov samoupravne delavske kontrole pomembnimi vprašanji je tudi vprašanje: kdo je politično odgovoren za delovanje delavske kontrole. V največ primerih (38) je odgovorna osnovna organizacija sindikata, sledi delavski svet (20), osnovna organizacija ZK (19), zbor delovne skupnosti (5) in v enem primeru direktor. Tudi to verjetno zasluži razmišljanje, kajti prva in največja odgovornost je delegatov v organih samoupravne delavske kontrole samih od delavcev, ki so jih izvolili v ta organ.

V nadaljevanju vprašalnika v odgovoru organi samoupravne delavske kontrole navajajo, da bi za svoje delo morali dobiti več rednih in celovitih podatkov; da bi bila za boljše delo potrebna razumljivejša in bolj konkretna zakonodaja, bolj konkretna opredelitev nalog v samoupravnih aktih; da bi morali dobiti več pomoči od organov upravljanja in družbenopolitičnih organizacij, le v 19 primerih pa navajajo, da bi bili za boljše delo potrebni seminarji ter več izmenjav mnenj in izkušenj.

Med osnovne vzroke, da organi samoupravne delavske kontrole ne delujejo tako kot bi morali, pa v odgovorih navajajo: premajhna strokovnost delegatov; ni pravega interesa delegatov; premajhen interes družbenopolitičnih organizacij; delegati se bojijo represalij; delegati se šele uvajajo v delo; predsednik nima podpore vseh delegatov v organu; premajhna osveščenost delegatov in delavcev za delo SDK; premalo konkretnih navodil; slaba poučenost; premalo čuta odgovornosti; niso jasno opredeljene pravice in dolžnosti; slaba obveščenost delegatov.

Ceprav je bil vprašalnik v nekaterih primerih zelo nepopoln in nekateri odgovori pri temeljitiji analizi in oceni ne bodo uporabni, je v odgovorih precej stvari, ki opozarjajo, da bo delovanje samoupravne delavske kontrole, kot samoupravnega organa, odgovornega za uresničevanje in varstvo samoupravnih pravic in odgovornosti delavcev, potrebno posvetiti več politične pozornosti. Kot posebej novo samoupravno kvaliteto bo potrebno usposabljanje in ji nuditi pomoč pri njenem delu, predvsem pa samoupravno delavsko kontrolo usmerjati v bistvo njenega delovanja: URESNIČEVANJE IN VARSTVO SAMOUUPRAVNIH PRAVIC DELAVCEV.

KOORDINACIJSKI SVET ZSMS: NOVE AKCIJE, STARI PROBLEMI

Konec oktobra preteklega leta je bil ustanovljen koordinacijski svet ZSMS železarne Jesenice. S tem so mladi železarji dokončno prilagodili delo sprejetim dokumentom XI. kongresa ZSMS. Od ustanovitve je preteklo že precej časa in zato so znani tudi prvi rezultati. Kako je zaživela nova oblika organiziranosti, kako so jo sprejeli mladi delavci v obratih, kakšne slabosti oziroma pomanjkljivosti se še pojavljajo, na takšna in podobna vprašanja nam je pred dnevi odgovorjal sekretar koordinacijskega sveta ZSMS Roman Kosmač.

Kakšni so prvi rezultati pri izpolnjevanju nalog?

»Predsedstvo, kot izvršilno telo koordinacijskega sveta, se je po ustanovitvi sestalo petkrat. Več ali manj smo na teh sejah prilagajali delo novim oblikam organiziranosti, kadrovske smo izpopolnjevali posamezne organe, precejšnjo pozornost pa smo namenili tudi povezovanju mladih železarjev v obratih in osnovne organizacije ZSMS. Med večjimi akcijami naj omenim razpravo o sindikalni listi 1976, kjer smo opredelili naša stališča do tega pomembnega dokumenta. Poleg tega se prav zdaj prizadevamo, da se OO ZSMS vključijo v acijo Najboljša OO ZSMS, ki jo organizira republiška konferenca ZSMS.«

Kako pa delajo posamezne komisije?

»Do sedaj sta bili najbolj uspešni komisiji za kulturno in športno dejavnost. Prva je odkupila gledališko in filmsko predstavo, ki sta obe obeleževali tridesetletnico osvoboditve. Športna komisija je organizirala tekmovanje ob dnevu JLA. Na področju idejnopoličnega dela člani komisije sedaj pripravljajo gradivo o dogodkih okrog informiranja.

DELO KOMISIJE ZA MLADINSKE DELOVNE AKCIJE

Predsednik za mladinske delovne akcije pri občinski konferenci ZSMS Jesenice je 16. januarja sklical sestanek svoje komisije, ki se ga je udeležila tudi predsednica OK ZSMS Jesenice Angelca Murko Pleš. Komisiji je orisala naloge, ki jih bo morala v tem letu prevzeti in jo seznanila z regijskim vodstvom in programom, ki so ga sprejeli. Na podlagi informacij, ki jih je podala predsednica OK ZSMS so sklenili, da se bo mladinskih delovnih akcij letos udeležilo 50 brigadirjev, kar pa je veliko premalo z ozirom na možnosti oziroma pripravljenosti v naši občini. Zato so sklenili, da bodo izvedli več lokalnih akcij v katere bodo vključili preostale brigadirje.

Komisija je naložila klubu brigadirjev, ki je bil šele pred kratkim ustanovljen, težko in odgovorno nalogo. Zavednost se morajo vključiti v delo s potencialnim članstvom in ga čimbolje usposobiti za kasnejše delovanje na mladinskih delovnih akcijah, kajti praksa je pokazala, da brigadirji brez predhodnega znanja niso mogli prevzeti samostojno političnega dela od katerega zavisi uspešnost delovne akcije. To pomeni, da brigadirstvo ni samo navadno krampanje, ampak je usposabljanje mladega človeka za kasnejšega samostojnega upravljavca.

Komisija za delovne akcije je pričela to leto delovati dokaj zgodaj in izkazalo se je, da je za to delo usposobljena in kadrovske dovolj popolna.

Matjaž Stare
OTK

Mladi železarji jih vse premalo poznajo, zato bodo člani komisije zbrano gradivo posredovali vodstvom osnovnih organizacij v obratih, katere bodo potem člani seznanili s potekom teh dogodkov. Tudi komisija za informiranje pripravlja več akcij. Najprej bodo člani zbrali vse nosilce informiranja v OO ZSMS, zatem pa se bodo na skupnem sestanku dogovorili o delu na področju informativne dejavnosti.

Koliko osnovnih organizacij sedaj deluje?

»Skupno je ustanovljenih 26. Moram poudariti, da je precej osnovnih organizacij prav po ustanovitvi koordinacijskega sveta poživilo dejavnost. Trenutno so med najdelavnejšimi OO ZSMS v valjarni 2400, centru za obdelavo podatkov, šamotarni, strojnih delavnicah, RTA in strojnem vzdrževanju. Razveseljivo je tudi to, da so se mladi začeli bolj zanimati za probleme na svojih delovnih mestih in jih tudi skupaj s sindikalnimi organizacijami in samoupravnimi organi skušajo rešiti.«

Kaj pa problemi?

POSNEMANJA VREDNA AKTIVNOST

Osnovna organizacija ZSMS valjarne 2400 je imela ob praznovanju 22. decembra – dneva JLA športno tekmovanje na Pokljuki. Obratno tekmovanje je bilo v dveh športnih panogah in sicer v veleslalomu in plavanju v zimskem bazenu Šport hotela. Proga za veleslalom je imela 16 vrtic. Končni vrstni red prvih treh tekmovalcev in tekmovalcev je bil naslednji:

Veleslalom – ženske: 1. Damjana Kavalir, 2. Marjana Stojan, 3. Gabrijela Komel.

Pri moških pa je bil vrstni red naslednji: 1. Jože Krmelj, 2. mesto si delita Jože Vrhunc in Dušan Kržišnik, 3. Vojko Stare.

Pri plavanju so se uvrstili takole: Ženske: 1. Damjana Kavalir, 2. Marjana Stojan, 3. Gabrijela Komel.

Pri moških pa je vrstni red naslednji: 1. Jože Vrhunc, 2. Lovro Jurc, 3. Dušan Kržišnik.

Po tekmovanju smo si ogledali tudi spomenik padlim borcem Prešernovega bataljona, ki je zaradi izdajstva končal svoj zadnji boj na Pokljuki. Po končanem ogledu spomenika in dela poključke planote, smo se odpravili proti domu. Poključko smo zapustili v poznih večernih urah. Izlet mladink in mladincev OO ZSMS valjarne 2400, bo tako ostal v prijetnem spominu vseh nas, saj smo združili prijetno s koristnim.

KAJ BO S POČITNICAMI?

Do zimskih počitnic manjka samo še nekaj dni. Ko gledam skozi okno zunaj ni snega. Ponudi se mi vprašanje, ali bodo zimske počitnice zaradi pomanjkanja snega prestavljene ali ne?

Vsem nam je znano, da je največje otrokovo veselje sneg. Prav tako je z nami dijaki. Nekateri se radi kepajo, drugi sankajo, drsajo ali smučajo. Na račun lahko pridejo samo drsalci, ko imajo naravna in umetna drsališča (Kranjska gora, Jesenice). Ostali šolarji pa smo prikrajšani za zimsko rajanje – ob že tako kratkih (zimskih počitnicah so samo en teden) počitnicah.

Sedaj se zimske počitnice lahko prestavijo, toda o prestavitvi počitnic ni nič slišati. Zanima me, kaj imajo šole in športni delavci pripravljeno za počitnice? Ali bodo pustili, da mladina pohajkuje po cestah brez zaposlitve?

N. J.

»Tudi teh ne manjka. Predvsem je še vedno preveč prisotna nezainteresiranost, ponekod pa tudi nerresnost. Neodgovorno se obnašajo celo nekateri člani predsedstva, ker se ne udeležujejo sej in ne izpolnjujejo nalog. Če se bo tako stanje nadaljevalo bo prav gotovo treba ukrepati, saj so jim mladi železarji, s tem ko so jih izvolili, izkazali zaupanje, da bodo uspešno delali. Tudi v osnovnih organizacijah so vodstva še premalo aktivna in ne izpolnjujejo v celoti smernic in sprejetih sklepov koordinacijskega sveta.

Kateri pa so poglavitne naloge za naslednje mesece?

»Na prvem mestu moram povedati, da so v teku že priprave na problemsko sejo o družbeni samozastiti, kjer bo celoten koordinacijski svet opredelil naloge mladim na tem področju. Izhajali bomo predvsem iz stališč, ki jih je že sprejela občinska konferenca ZSMS. V naslednjih mesecih bomo predvsem izpolnjevali naloge iz sprejetega operativnega plana, med drugim pa naj omenim še to, da se bomo povezali z mladimi iz TOZD Monter – Dravograd in Kovinoservis – Jesenice, ki sta se priključila k naši železarni.«

J.

ZASLUŽEK ZA MATURANTE IN OSMOŠOLCE

ČGP Delo iz Ljubljane je pričelo z akcijo za zbiranje naročnikov za dnevnik Delo. V tej akciji lahko sodelujejo dijaki četrtih letnikov srednjih šol in osmih razredov osnovnih šol. Za vsakega pridobljenega novega naročnika bodo dobili za plačilo 50 dinarjev. Trije razredi v Sloveniji, ki bodo zbrali največ naročnikov pa bodo poleg tega denarja dobili tudi nagrado štiridnevno potovanje v Egipt.

Akcija bo trajala do 10. februarja 1976.

N. J.

SEJA PREDSEDSTVA OO ZSMS NA GIMNAZIJI

Minuli petek je bila seja predsedstva OO ZSMS Gimnazije Jesenice. Na seji sta poleg vseh predsednikov delujočih komisij na gimnaziji in predstavnikov vseh razredov, bila prisotna tudi sekretar OK ZSMS Jesenice Franjo Kragolnik in članica republiške konference ZSMS za marksistične krožke Draga Zugwitz.

Predsedniki vseh komisij so poročali o delovanju le-teh v obdobju do novega leta. Ugotovili so, da so vse komisije svoje delo uspešno opravljale. Z razrednimi predstavniki so se dogovorili o sodelovanju vseh razredov v tekmovanju za najboljši razred v občini. Na šoli deluje tudi marksistični krožek, ki ga vodi prof. Slobodanka Pavić. Ta krožek je svoje naloge do sedaj uspešno opravljal, saj je v njegovem okviru dela veliko dijakov.

Med drugim so se na seji dogovorili, da bodo takoj po zimskih počitnicah ustanovili klub OZN, ker je zanj med mladimi veliko zanimanje. Sklenili so, da bodo v bodoče bolj sodelovali z OK ZSMS in bolj pridno dopisovali v občinsko glasilo ZSMS Horizont.

M.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

CIVILNA OBRAMBA NA ZAHODU

V 18.000 postaj za alarmiranje je všteti tudi 1600 opazovalnih postaj za identifikacijo radioaktivnih padavin. V to število (18.000) so vštete policijske postaje, gasilci, obalna straža in podjetja oboroževalne industrije. Vse omenjene postaje so v mirnem času neprestano zasedene. Z omenjenih opazovalnih postaj za alarmiranje lahko opozorijo vse prebivalstvo na morebitni zračni ali raketni napad. To opravilo v gosti naseljenih predelih s teledirigiranimi sirenam na električni pogon, v redko naseljenih predelih pa z ročnimi sirenam – pet minut pred napadom.

Civilna ABK merilna služba je sestavljena iz 873 postaj kraljevskega opazovalnega korpusa. Opremljena je z avtomatičnimi merilnimi napravami za ugotavljanje moči jedrske eksplozije in merjenja stopnje sevanja. Postaje so razporejene v oddaljenosti 10 milj vsakebi. Vse postaje in komandna mesta za dajanje zračnega in ABK alarma so v zakloniščih in povezane z radijsko oziroma teleprinterjsko zvezo.

POUK

Za pouk policije, gasilcev in ambulantnega osebja v izrednih primerih, so pristojni starešine policije, gasilskih enot in državni zdravstveni organi. Pouk poteka ob pomoči Visoke šole za civilno obrambo. Ključno štabno osebje je določeno že v miru. Za pouk in spopolnjevanje visokega vodilnega kadra je bil ustanovljen Kraljevski koledž za obrambne študije. To je pravzaprav Akademija za vsepobno obrambo, ki omogoča najvišjim uslužbencem in oficirjem, da skupaj s predstavniki Commonwealtha in zaveznih držav proučujejo vprašanja narodne in mednarodne varnosti. S tem si vodilno osebje pridobi dopolnilni vpogled v narodne in svetovne varnostne probleme.

V tem koledžu prirejajo seminarje, znanstvene konference in simpozije. Kratki seminarji omogočajo uslužbencem in oficirjem različnih področij civilne obrambe menjavo izkušenj. Pri tem ocenjujejo mednarodno situacijo in posledice za vsesplošno obrambo Britanije. Proučujejo načela in probleme pri koordinaciji strokovnih služb in obseg načrtovanja v miru in vojni.

Krajše študijske konference omogočajo razprave o različnih glediščih v civilni obrambi, o načrtovanju vojnih ukrepov, pridobivanje temeljnega znanja potrebnega za načrtovanje na komunalni ravni. Ob tem obdelajo tudi vprašanja preskrbe z živili, oskrbo beguncev in ohranitev ter preživetev v izjemnih pogojih.

PRESKRBA, DOPOLNITEV IN POOBLASTILA

Britanska ministrstva imajo v izjemnih primerih (kriza, vojna) naslednje glavne naloge in pooblastila. Vsako od desetih ministrstev je konkretno zadolženo za svoj resor, enako v mirnem času kot v vojni, prav v stališča civilne obrambe.

Ministrstvo za notranje zadeve zajema naslednje naloge:

- splošna pristojnost pri načrtovanju, raziskavah in spopolnjevanju kadrov,
- organizacija civilne obrambe na regionalni ravni,
- usmerja policijske oddelke,
- gasilce,
- civilna obramba v trgovini in industriji,
- gradnja zaklonišč, civilno alarmiranje, zatemnjevanje in ABK zaščita.

Ministrstvo za zdravstvo skrbi za naslednje naloge:

- gradnja in vzdrževanje bolnišničnega fonda,
 - prva pomoč, ambulate in sprejemni centri,
 - nacionalne zdravstvene službe ter bolniške rezerve.
- Ministrstvo za stanovanjska in komunalna vprašanja skrbi za:
- evakuacijo in nastanitev ljudi,
 - ustanavljanje informacijskih centrov za prebivalstvo,
 - pogrebno službo,
 - popravila stavb in čiščenje ruševin,
 - vzdrževanje vodovoda in kanalizacije.

Ministrstvo za transport skrbi za zadovoljevanje potreb civilne obrambe v zvezi cestnega, železniškega in vodnega (rečnega in pomorskega) prometa).

Ministrstvo za javne stavbe in gradbena dela vključuje:

- tehnične nasvete za zaščito stavb in zaklonišč,
- dodeljevanje stavb za potrebe civilne obrambe,
- organizacijo javnih del in gradnja v obdobju izrednega stanja.

Ministrstvo za delo krije potrebe po delovni sili.

Ministrstvo pošl skrbi za sistem zvez in alarmiranja.

Ministrstvo za trgovino skrbi za nastanitev in premeščanje industrije in ustvarjanje rezerv v trgovini.

Ministrstvo za energijo skrbi za zagotovitev nemotene energetske preskrbe.

Ministrstvo za kmetijstvo, ribištvo in prehrano skrbi za zagotovitev ter rezerv prehrane.

Torej vsako posamezno ministrstvo ima natančno določene naloge in v primeru vojne tudi potrebne ukrepanje. Posamezna ministrstva so imela v drugi svetovni vojni znatna pooblastila.

MALA ŠOLA SAMOUPRAVLJANJA – MALA ŠOLA SAMOUPRAVLJANJA – MALA ŠOLA SAMOUPRAVLJANJA – MALA ŠOLA S

Zapiski iz obdobja Neodvisne delavske partije Jugoslavije na Jesenicah

Spomini prve generacije jeseniških komunistov

78

Nemci so bili tudi tisti, ki so pomladi 1918 posegli v usodo jeseniškega delavca Franca Mežke, ki je bil, kakor že vemo, v Poltavah dodeljen oddelku Rdeče armade, ki je oskrboval mesto in vojko z živežem, le-tega pa je bilo treba marsikdaj tudi rekvirirati. Franc Mežek je takrat bolehal za malarijo, ki ga je prav tiste dni vnovič napadla prav na enem izmed takih oskrbovalnih pohodov nekje med Poltavo in Kremenčukom, tako da so ga tovariši morali pustiti v neki vasi, kjer je obležal.

»Za oddelkom,« tako se je spominjal tistih dni, »sem hotel odriniti takoj, čim bi se mi zdravje vsaj za silo izboljšalo, toliko, da bi lahko hodil. Toda že dva dni kasneje, bilo je 3. aprila 1918 – kakor se natančno spominjam, so vas zasedli Nemci in jo natančno preiskali, pri tem pa odkrili tudi mene. Po ruski uniformi, ki sem jo imel na sebi, so sodili, da sem boljševik. Ko sem jim razložil, da sem avstrijski vojak, ki je imel smolo, da je pri-

šel v rusko ujetništvo, mi niso verjeli. Slekel sem ruski plašč in pokazal jopič, suknjič, na katerem sta bili zapisani veliki črki VP (kar je pomenilo vojni ujetnik). Te jopice so nam dali že v Alatinu, čim je prišel na vlado Kerenski. To je pomagalo, da so me poslali v ambulanto, kjer so mi dali kinin, od tam pa me poslali z vlakom v Lvov, kjer sem bil poslan v taborišče z deboljševizacijo. Ko so menili, da sem že zadosti očiščen, so me poslali v Ljubljano, kjer so me vnovič vtaknili v neko barako za povratnike iz Rusije. Ta baraka je bila v Šiški, kjer pa je prišlo do neredov, zaradi katerih so nas postavili pred vojaško sodišče, ki nas je obsodilo na smrt z ustrelitvijo, pa je to obsodbo komanda korpusa v Grazu toliko spremenila, naj izvršitev kazni odlože. Vendar do te ni prišlo, ker je Avstro-Ogrska že čez nekaj tednov razpadla.«

Ne glede na to, da sem se takrat pogovarjal z že večkrat omenjenimi tovariši iz prve generacije jeseniških komunistov z namenom, da bi zbral podatke za obdobje Neodvisne delavske partije na Jesenicah, nas je smrt voditelja svetovnega proletariata Lenina, ki je padla v to obdobje, zanašala tudi v obdobje, ki sta ga poleg Mežke in drugih doživljala tudi Stefan Brun in Jože Knific v času oktobrske revolucije in državljanske vojne na ruskih tleh. Stefan Brun se je preko Sibirie vrnil domov. O Francu Dolinarju, Antonu Pezdevšku in Jožetu Perparju je pisal že Železar ob petdesetletnici Oktobrske revolucije, če se ne motim. Prav pa bi bilo, da bi kak novinar ali kdo iz Muzeja delavskega gibanja na Jesenicah obiskal še Klemenčevega očeta s

Plavža (Titova cesta 86-stavba poleg doma družbenih organizacij) in zapisal njegove spomine. Tudi on je bil med deset tisoč Slovencev, ki so doživeli revolucionarne dogodke leta 1917 v Rusiji, kjer so se znašli kot ujeti vojaki avstroogrške vojske. Mnogi med njimi so se predali Rusom, ker se niso hoteli vskovati za cesarja ječe narodov, kakor so zavedni Slovenci in drugi nemški in nemadžarski narodi imenovali habsburško cesarstvo. Mnogi med njimi so se zato že leta 1916 priključili Srbskemu dobrovoljskemu korpusu, sestavljenem iz vrst vojdinskih Srbov, Hrvatov in Slovencev.

»Srbski poslanik (v Petrogradu) Spalajkovič je Srbom z lahkoto izposloval dovoljenje (od ruske carske vlade), da osnujejo iz avstrijskih ujetnikov srbsko prostovoljno legijo. Srbi so imeli samostojno državo, Srbi so bili zavezniki (antante), imeli so v Petrogradu uradno zastopstvo, bili so pravoslavni in zaradi tega so ruski uradi kljub svojim legitimističnim ugovorom, ki smo jih morali poslušati mi (Čehi in Slovaki), brez obotavljanja dovolili Srbom zbiranje avstrijskih vojni ujetnikov. Že leta 1915 je bilo v Srbijo poslano nekaj transportov, »sporoča o tem Masaryk (Svetovna resolucija str. 158).« V Odesi je bil srbski general Živkovič, kateremu so bili poslani srbski častniki in podčastniki, in tako se je leta 1916 formirala prva srbska divizija.«

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

RAZŠIRJENA SEJA IZVRŠNEGA ODBORA ŽELEZARNE

V četrtek, 15. januarja je bila v prostorih Delavskega doma pri Jelenju razširjena seja izvršnega odbora sindikata Železarne. Poleg članov izvršnega odbora so se seje udeležili tudi predstavniki konferenc sindikata v TOZD, Pavel Lotrič iz kadrovskega sektorja in Stane Pretnar vodja DE družbena prehrana.

Predsednik nadzornega odbora Mirko Zupan je poročal o finančnem poslovanju sindikata in s tem v zvezi o pregledu finančnega poslovanja osnovnih organizacij sindikata. V razpravi so ugotovili, da nekatere osnovne organizacije sindikata nimajo usposobljenih ljudi za vodenje blagajniških poslov in bodo zato morali novo izvoljeni izvršni odbori osnovnih organizacij sindikata, tej problematiki posvetiti več pozornosti. Ugotovljeno je bilo, da nekateri blagajniki osnovnih organizacij sindikata svoje delo opravljajo v neustreznih pogojih, oziroma nimajo za tako odgovorno delo kot je finančno poslovanje tudi prostorskih možnosti.

Vodja DE družbena prehrana Stane Pretnar je posredoval osnovne podatke o poslovanju počitniških domov v preteklem letu. Izvršni odbor sindikata je bil seznanjen tudi z nalogami, ki jih bo treba opraviti v letu 1976. Med razpravo so člani izvršnega odbora sindikata ugotovili, da je bilo poslovanje počitniških domov v letu 1975 v redu, saj je v primerjavi z prejšnjim letom letovalo več delavcev. To kaže na večjo zainteresiranost delavcev in tudi na ustrežnejše pogoje za letovanje v počitniških domovih. Že na začetku letošnjega leta naj bi določili cene penzionov ter alkoholnih in brez alkoholnih pijač, da jih ne bi menjavali med letom, kot se je to dogajalo v lanskem letu. Sprejet je bil sklep, da bosta oba počitniška domova zaprtega tipa. Istočasno so vodstvu DE družbena prehrana naročili, da pripravi predlog cen za leto 1976.

Na razširjeni seji izvršnega odbora sindikata je tekle beseda tudi o regresih za letni oddih. Sprejeta sindikalna lista 1976, dovoljuje povečanje regresov na 1.200 dinarjev, kjer pa je upoštevano tudi regresiranje počitniških domov. Predlagali so uskladiitev politike regresov v okviru SOZD Slovenske železarne. Tako naj bi znašali regresji za oddih:

- na zaposlenega delavca 800 dinarjev,
- nezaposlenega zakonca 350 dinarjev,
- za otroka nad 10 let 350 dinarjev,
- za otroka do 10 let 300 dinarjev.

Ob sklepu seje so bila obravnavana še naslednja vprašanja: sprejet je bil predlog o vključevanju sindikata Železarne v akcijo za nakup rentgenskega aparata za pravočasno odkrivanje raka na dojkah žensk. V ta sklad naj bi se stekala tudi sredstva, ki so namenjena praznovanju osmega marca-dneva žena. Izvršni odbor meni, da je to najlepše darilo našim ženam ob njihovem prazniku.

Beseda je tekle tudi o kadrovskih spremembah v sindikalni organizaciji Železarne in v občini. Izvršni odbor sindikata Železarne je bil seznanjen s kadrovanjem dosedanjega predsednika sindikata Železarne

Franca Kobentarja, za predsednika občinskega sindikalnega sveta, ker dosednji predsednik Anton Grošelj odhaja v pokoj. Nemesto predsednika konference osnovne organizacije sindikata je bila sprejeta kandidatura Stefana Ščerbica iz martinke. Omenjeni predlog bo izvršni odbor sindikata posredoval v razpravo vsem novim organizacijam sindikata s priporočilom, da morebitne pripombe posredujejo izvršnemu odboru do 13. februarja.

BLUMING-ŠTEKEL

V soboto, 13. decembra, je bila letna skupščina osnovne organizacije sindikata. O opravljenem delu je poročal Alojz Pivar, o proizvodni problematiki pa Vladimir Senčar. Med razpravo so poudarili, da bi morali biti člani sindikata bolj zainteresirani za sodelovanje na področju rekreacijske in športne dejavnosti. K poročilu in programu dela osnovne organizacije sindikata bistvenih pripomb niso imeli, pač pa so se dalj časa zadržali pri organiziranju izletov ob večjem poudarku na strokovnosti. Pri organizaciji skupnih izletov imajo težave, ker delajo po sistemu 4+1. Ker je sredstev razmeroma malo, naj bi jih skladno s potrebami dodeljevali za športno dejavnost, izlete in za pomoč članom, ki bolujejo več kot tri mesece.

Beseda je tekle tudi o proizvodni problematiki v obratu. Predlagali so več ukrepov in smernic za doseganje boljših rezultatov. Ob izpolnjevanju sprejetih obveznosti naj bi v letu 1976 zagotovili tudi ustrezne osebne dohodke.

Ob sklepu seje so za novega predsednika osnovne organizacije sindikata izvolili Marjana Knifca.

PLAVŽ

V četrtek, 18. decembra, je bila letna skupščina osnovne organizacije sindikata. Letne skupščine se je udeležil tudi predsednik konference osnovnih organizacij sindikata Železarne Franc Kobentar.

Poročilo o opravljenem delu je prebral predsednik osnovne organizacije sindikata Alojz Bergant. V razpravi so kritično obravnavali opravljena dela pri remontih v oddelkih in na posameznih agregatih. Prav tako so kritično ocenili opravljena dela vzdrževalcev. Obratovodja Lado Šketa je predlagal naj bi vsako izvršeno popravilo pregledal še vodilni vzdrževalec in o tem povedal svoje mnenje.

Predsednik konference osnovnih organizacij Železarne Franc Kobentar je govoril o predvideni organizaciji TOZD v Železarni in opozoril na velik pomen kadrovanja. Govoril je tudi o pridobivanju delovne dobe s podaljšanjem na posameznih delovnih mestih. Omenjeni sta naj bi skrčili na minimum, ker je tudi skladno z načeli sindikalne organizacije in nove ustave. Nadalje so ugotovili, da se v obratu plavž vse premalo poslužujejo sredstev javnega obveščanja. Bolj pogosto bi moralo v Železarni pisati o proizvodni problematiki in ne samo takrat, kadar so obveznosti izpolnjene ali celo presežene.

V razpravi je sodeloval tudi predsednik konference sindikata TOZD Talilnice, Stefan Ščerbic in poudaril, da več sredstev namenimo za zunanje potrebe, premalo pa za obnovo svojih objektov in so zato nekateri potrebni temeljite obnove, da bi

tako zagotovili nemoteno delo. Sodelavec Mihael Tolar meni, da je v obratu plavž premalo vzdrževalcev, predvsem tistih ki dela opravljajo, več pa je tistih, ki delo dodeljujejo.

O izletih in oddihih je govoril Janko Jelovčan, Mihael Tolar pa o kulturno prosvetni dejavnosti, Franc Voga pa o športni in rekreacijski dejavnosti.

V izvršni odbor osnovne organizacije sindikata sta bila izvoljena Janko Mlakar in Filip Purič. Imenovana je bila tudi komisija za izdelavo zaključkov.

ADJUSTAŽA BLUMING

V petek, 19. decembra, je na letni skupščini poročilo in oceno dejavnosti osnovne organizacije sindikata v minulem letu posredoval Anton Andreuzi, Tomaž Kavčič pa je govoril o proizvodni problematiki. Iz poročila je bilo razvidno, da so imeli sedem sej izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata. Stalno so sodelovali s samoupravnimi organi ter spremljali njihovo delo. Nadalje poročilo ugotavlja, da nekateri člani, ki so bili izvoljeni v samoupravne organe odrejenih nalog ne opravljajo dovolj odgovorno. Prav tako se člani samoupravnih organov redno ne udeležujejo sestankov samoupravnih delovnih skupin.

Osnovna organizacija sindikata je obravnavala program varčevanja in podpirala težnje za izboljšanje gospodarskega položaja. Aktivno so sodelovali pri obravnavanju družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov, kar še posebej velja za samoupravni sporazum o razporejanju in delitvi dohodka. Precejšnje naloge bo imela sindikalna organizacija v prihodnje pri reorganizaciji TOZD in organiziranju samoupravnih organov. Delavce so obveščali prek sestankov samoupravnih delovnih skupin, v zvezi s tem pa je bilo postavljeno vprašanje, v kolikšni meri se le-ti poslužujejo informacij objavljenih v Železarni.

V živahni razpravi so razpravljali obravnavali problematiko dela mladinske organizacije in delovno disciplino. Delavci zaposleni na posameznih strojih predčasno zapuščajo delovna mesta, žerjavovodje pa hkrati odhajajo na malico. Zavzemali so se za ostrejšo ukrepe. Vodja oddelka Tomaž Kavčič je pohvalil delo odbora osnovne organizacije sindikata in prav tako tudi mladinsko organizacijo. Opozoril je na odgovorne naloge, ki jih bo treba opraviti v letu 1976 pri kadrovanju v novi TOZD.

Referat za športno dejavnost Edhem Karahodžić je poročal o opravljenem delu v letu 1975. Dejavnost je bila zelo obširna. Vsa tekovanja so organizirali v sodelovanju z mladinsko organizacijo.

Ob sklepu skupščine je bil sprejet obširen program dela, ki bo napotilo za akcijo izvršnemu odboru osnovne organizacije sindikata.

ELEKTRODNI OBRAT

V sredo, 24. decembra, je bila letna skupščina osnovne organizacije sindikata. Letne skupščine se je udeležilo 125 članov kolektiva, kadrovik TOZD Hladna predelava Janko Kavalir in zastopnik izvršnega odbora sindikata Mirko Zupan.

Iz poročila, ki ga je prebral predsednik osnovne organizacije sindikata Branko Pagon je razvidno, da so imeli osem sej. Zavzemali so se za

nadurno delo, da bi tako povečali proizvodnjo in vplivali na izboljšanje gospodarskega položaja.

Na sejah je tekle beseda tudi o izboljšanju delovne in tehnološke discipline.

O proizvodni problematiki je govoril Slavko Bizilj. V razpravi sta sodelovala tudi kadrovik Janko Kavalir in Mirko Zupan. Le-ta je opozoril na naloge, ki jih bo treba opraviti pri reorganizaciji Železarne, ko namesto sedanjih štirih TOZD ustanavljamo 21 novih TOZD. Novi organizaciji TOZD bo treba prilagoditi tudi delovanje sindikalne organizacije. Opozoril je še na bližnji referendum s katerim naj bi v obliki samoprispevka pridobili potrebna sredstva za izgradnjo šolskega centra na Plavžu.

Mirko Zupan je govoril o investicijskih vlaganjih, kjer je upoštevana tudi razširitev elektroodnega obrata. Sindikalna organizacija bo morala posvetiti več pozornosti stanovanjski problematiki, kajti sredstev je manj, potreb pa več kot v prejšnjih letih.

Ob sklepu seje so opravili nadomestne volitve. V izvršni odbor osnovne organizacije sindikata so izvolili Josipa Bajza, ki bo referent za oddihe in izlete, Sonja Muhar pa bo tajnica odbora osnovne organizacije sindikata.

V razpravi so sodelovali še: Marija Klemenčič, Slavko Bizilj, Ivanka Jensterle, Ljilje Ozebek in Sonja Muhar. Razpravljali so o nagrajevanju ter o dodatnem delu in s tem v zvezi omenjali upravičenost zaposlenih do otroškega dodatka.

STROJNO VZDRŽEVANJE

V četrtek, 25. decembra, je bila letna skupščina osnovne organizacije sindikata. Izvršni odbor sindikata Železarne je na letni skupščini zastopal Stefan Ščerbic. Letni skupščini je bilo posredovano zelo obširno poročilo, v razpravi pa so opozorili na vprašanje grup za strugarje na strojem vzdrževanju. Obravnavali so tudi problematiko prehrane, ki jo bo treba reševati bolj organizirano in na bolj dostojen način. Vse subjektivne ovire pri tem je treba odstraniti. Pereče je tudi stanovanjsko vprašanje in bo verjetno treba mlajšim sodelavcem z družinami dodeliti več točk.

Sindikalna organizacija naj bi v prihodnje posvetila še več pozornosti inovacijski dejavnosti. Tudi vodje in tehnični kader naj bolj učinkovito pomaga avtorjem tehničnih izboljšav pri realizaciji predlogov.

Prav tako niso zadovoljni z organizacijo ter načinom letovanja delovnih ljudi. Treba je zadostiti potrebam in v ta namen odobriti več sredstev. Zavzemali so se za enotnost in kontinuiranost dela. V izvršni odbor osnovne organizacije sindikata so koptirali tudi predsednika ZSMS.

OSNOVNA ORGANIZACIJA SINDIKATA TOZD VALJARNE

V petek, 26. decembra, je bila seja izvršnega odbora sindikata TOZD Valjarne. Najprej so pregledali sklepe sprejete na prejšnji seji izvršnega odbora. Predsednikom izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata so naročili, naj do 20. februarja pripravijo predlog kandidatov za nov delavski svet ter komisije. Novo izvoljeni delavski svet naj bi štel od 20–35 članov.

Sklenjeno je bilo, da bodo vlogo za sredstva za izgradnjo rekreacijskega centra na Kresu posredovali odboru za delovne in življenjske pogoje pri delavskem svetu Železarne. Srednjeročni program in isto vlogo pa bodo posredovali tudi delavskemu svetu TOZD Valjarn in krajevni skupnosti Javornik – Koroška Bela.

Izvršni odbor sindikata je razpravljal še o adaptaciji šol ter izgradnji šolskega centra na Plavžu. Podpirajo akcijo za izvedbo referenduma za samoprispevek s katerim naj bi zbrali potrebna sredstva za nadaljni razvoj šolstva na Jesenicah. V nadaljevanju so ugotovili, da so bile letne skupščine osnovnih organizacij sindikata izvedene, medtem ko je v januarju predvidena letna konferenca osnovnih organizacij sindikata TOZD Valjarne.

Izvršni odbor sindikata TOZD Valjarne je soglašal s predlogom osnovne organizacije sindikata v valjarni profilov, za zamenjavo dotrajane sindikalnega prapora. Zahtevali so tudi popravilo in ureditev semaforja na križišču pred valjarno Bela. Nujna je ureditev cestišča in odtočnega jaska na mostu čez potok Javornik.

VALJARNA PROFILOV

V ponedeljek, 29. decembra, je bila v upravni stavbi valjarn na Javorniku letna skupščina osnovne organizacije sindikata. Med razpravo so predlagali naj izvršni odbor osnovne organizacije sindikata prek kadrovskega sektorja posreduje zaradi nepravilnosti pri prevozu delavcev na relaciji Podbrezje–Jesenice. Prav tako naj bi dobili odgovor o možnostih za izboljšanje kvalitete delovnih oblek. Predlagali so še, da naj bi v avgustu organizirali izlet z avtobusom v zgodovinsko mesto Jajce in tridnevni izlet z letalom v Ohrid. V prihodnje naj bi več pozornosti posvetili delu mladinske organizacije in bolezenski odsotnosti zdravih ljudi. Delavce je treba seznaniti s pomenom nagrajevanja na delovnem mestu. Prav tako želijo več prostih mest za letovanje v počitniških domovih, v drugi polovici julija tem med kolektivnim dopustom. Delegatom, ki se bodo udeležili seje konference osnovnih organizacij sindikata Železarne, so naročili, naj zahtevajo otvoritev nove zadrzne gradnje. Izvršni odbor osnovne organizacije sindikata naj bi se v prihodnje zavzemal tudi za povrnitev namerno povzročena škode skupne imovine, kar pa mora biti pravno uveljavljeno. Postavljeno je bilo tudi vprašanje glede lokacije za izgradnjo stanovanj na Lipcah.

PLINSKA IN VODNA ENERGIJA

V ponedeljek, 29. decembra, je bila letna skupščina osnovne organizacije sindikata. Predlagano je bilo, da bi v letu 1976 organizirali dva izleta. Tudi v prihodnje bodo posvetili vso pozornost članom sindikata, ki dalj časa bolujejo, medtem ko naj bi za brezplačno letovanje na morju imeli možnost člani sindikata z daljšim stažem in s številnimi družinami. Omenjali so sodelovanje z obratovodstvom, predvsem glede nadaljnjega razvoja obrata, kadrovanja, ter izobraževanja na delovnem mestu. Med člani sindikata naj bi povečali zanimanje za inovacijsko dejavnost. Živahna je bila tudi razprava o predlogu predsednika konference osnovnih organizacij Železarne Franca Kobentarja o združitvi osnovnih organizacij sindikata PIV in toplotne energije. S predlogom se niso povsem strinjali in so se zavzemali zato, da osnovna organizacija na PIV ostane v sedanjem sestavu. Imenovali so petčlanski odbor za pripravo praznovanja 30-letnice obstoja in delovanja obrata.

HLADNA VALJARNA

V petek, 9. januarja je bila letna skupščina osnovne organizacije sindikata. Poročilo o opravljenem delu je prebral predsednik osnovne organizacije sindikata Janez Oven.

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI

ŽELEZO V SISTEMU NAŠEGA SVETA

2

To je bilo tam, kjer je narava prvič uporabila v živih bitjih hemoglobina. Ta vsebuje tudi železo in ima pri vseh višjih živalih ter človeku v krvi vlogo prenašanja kisika v organizmu.

Pomanjkanje železa v človekovem organizmu ima za posledico premajhno količino hemoglobina. To dejstvo je bilo znano že grškemu zgodovinarju Herodotu (okoli 484 do 430 pred našim štetjem). V svojih spisih omenja namreč zdravniška priporočila za zdravljenje slabokrvnosti: »V kislisla jabolka je treba zvečer zabosti žebelje in tako pripravljena je treba drugo jutro pojesti.«

V zdravem človeku je povprečno okoli 4 g železa vezanega v kemično spojino in to v glavnem kot sestavina hemoglobina. Če upoštevamo to količino pri celotnem danes živem človeštvu, ta količina ustreza približno 15.000 tonam železa. To pa je dnevna proizvodnja velike železarne.

Hemoglobin se v rednem ciklusu obnavlja in železo se 75–80 odstotkov ponovno vrača nazaj v proces. Samo ostanek je treba nedomestiti s hrano. Ponovna uporaba železa poteka torej v človeškem telesu s še večjo učinkovitostjo kot je to

slučaj pri današnjem koriščenju jeklenega odpadka v sodobnem železarskem gospodarstvu.

Iz vsega tega lahko zaključimo, da lahko že dolgo pred tehnično železno dobo v zgodnji zgodovini človeštva, govorimo o biološki železni dobi. Njen pričetek je bil takrat, ko je železo vsebujujoči hemoglobin dobil vlogo pri preskrbi višje razvitih bitij s kisikom.

ŽELEZO IN OSTALE KOVINE

Pomembno vlogo, ki jo je imelo železo pri tehničnem razvoju, lahko v veliki meri pripišemo precej razširjenim nahajališčem v zemeljski skorji. Kot je bilo že omenjeno, predstavlja delež železa v zemeljski skorji 5,6 odstotkov njene teže. Zato so samo tisti elementi s približno enako razširjenostjo dosegli za človeško civilizacijo podoben pomen kot železo. Pri tem predstavljajo določeno izjemo materiali, ki so nastali med potekanjem bioloških procesov iz elementov ogljika in vodika, ki sta na zemlji sorazmerno redka. Rezultati teh procesov so: premog, nafta in les.

Poleg železa so v večjih količinah v zemeljski skorji še elementi silicij, aluminij, kalcij in magnezij. Zato imajo za človeka prav tako velik pomen kot železo. Uporabljamo jih v njihovih naravnih oksidnih spojinah kot različen gradbeni material ter v oplemeniteni obliki kot cement, steklo in drugo.

Iz vsega tega je razvidno, da človek uporablja v velikih količinah tiste materiale, ki so bili vedno v velikih količinah na razpolago ali pa so se v naravi s krožnimi procesi neprestano obnavljali.

Vendar pogostost elementa v naravi ne moremo vzeti kot edino merilo za njegovo uporabo. Odločilni pri tem so tudi

stroški, ki so potrebni za proizvodnjo določenega materiala iz njegove surovine. Tako je razumljivo, da morajo biti kovine, kot nikelj, cink, baker, ki se nahajajo v zemeljski skorji, v primerjavi z železom količinsko le v tisočinskih delih, oziroma na proizvodne stroške znatno dražje. Da nekateri drugi elementi, ki so precej razširjeni v zemeljski skorji, kot aluminij z osem odstotki, magnezij z dva odstotka in titan z 0,6 odstotka, ne dosegajo pomembnosti železa, so vzroki druge.

Ker so omenjeni elementi v zemeljski skorji v obliki oksidnih spojin, je treba odstraniti kisik z redukcijskim postopkom. Za odstranitev kisika potrebna energija je pri aluminijevih in magnezijevih oksidih znatno večja kot pri železu. Zato so te kovine obremenjene z znatno večjimi proizvodnimi stroški kot železo. In to kljub različnim možnim proizvodnim tehnološkim izboljšavam, ki pridejo v poštev za samo redukcijo.

Dodatno k temu ima železo pred vsemi ostalimi materiali tudi prednost, da je možno njegove uporabne lastnosti prilagoditi posameznim zahtevam. Vzrok za to ni samo v možnosti legiranja jekla z mnogimi drugimi elementi – ta možnost obstaja tudi pri drugih kovinah – temveč posebno v tem, da lahko nastopa železo v trdnem stanju v različnih modifikacijah ali spremembah. Možnost spreminjanja v različne modifikacije v trdnem stanju se pojavlja pri ostalih tehnično uporabnih kovinah le redko. Modifikacije železa Alfa in Beta ter različna toplotna obdelava tvorijo osnovo za uporabo mehanizma, ki omogoča spreminjanje njegovih mehanskih lastnosti.

V kratkem povedano: Izreden pomen železa v primerjavi z ostalimi kovinami je v tem, da lahko v znatni meri spreminja svoje lastnosti, na njegovi razširjenosti v zemeljski skorji in

PRIPOMBE

**ANALIZA POGOJEV
ZA ORGANIZIRANJE TEMELJNIH
ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA**

PREDLOG

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O ZDRUŽEVANJU SREDSTEV ZA FINANCIRANJE RAZVOJA LUŠKE INFRASTRUKTURE V LETIH 1976 — 1980

V obdobju od 1969—1975 je bilo financiranje luške infrastrukture urejeno z zakonom, v prihodnjem petletnem obdobju pa naj bi gospodarstvo ta sredstva združevalo na osnovi samoupravnega sporazumevanja.

Predvidoma bodo naložbe v luško infrastrukturo do leta 1980 znašale 353 milijonov dinarjev, kar predstavlja približno tretjino vseh naložb, ki bodo v tem obdobju potrebne za razvoj Luke Koper. Vlaganja v luško infrastrukturo vključujejo: izkope plovnih kanalov, pridobivanje in urejanje zemljišč, izgradnjo prometnega in komunalnega sistema ter operativnih obal. Te naložbe so osnova za razvoj ostalih objektov, ki so potrebni za opravljanje luške dejavnosti. Od stopnje razvitosti luškega transporta je odvisen tudi ves ostali transportni sistem, razvit in povezan transportni sistem pa predstavlja osnovo za hitrejši razvoj celotne družbe.

Delovne organizacije se bodo s samoupravnim sporazumom zavezale, da bodo za financiranje razvoja luške infrastrukture združevale sredstva od leta 1976 do 1980 po povprečni stopnji 0,5 % od osnove, od katere se plačuje davek iz dohodka TOZD. Železarna Jesenice bi za financiranje razvoja Luke Koper združevala sredstva po letih takole (navedeni prispevki so izračunani na osnovi finančnih rezultatov poslovanja, ki so izkazani v planu 1976 in srednjeročnem planu 1976—1980):

Višina združenih sredstev v ŽJ za razvoj luške infrastrukture po stopnji 0,5 %	
Leta	
1976	740.000 din
1977	940.000 din
1978	1,220.000 din
1979	1,260.000 din
1980	1,280.000 din

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O ZAGOTAVLJANJU SREDSTEV ZA POKRIVANJE PRIMANJKLJAJA IZ PROMETA ZA ELEKTRIČNO ENERGIJO

Energetika predstavlja dejavnost posebnega družbenega pomena, saj na njej temelji proizvodnja vseh materialnih dobrin.

V letu 1975 stroški proizvodnje, prenosa in distribucije električne energije niso bili pokriti z veljavnimi tarifnimi postavkami. Skupščina samoupravne interesne skupnosti elektrogospodarstva Slovenije je namreč že na svoji seji 26/12-74 sprejela sklep o 40 % povišanju cene električne energije, ki pa zaradi medrepubliškega dogovora o politiki in gibanju cen ni mogel biti realiziran. Zato je v prometu z električno energijo v letu 1975 nastal primanjkljaj 532,891.000 dinarjev. Na seji skupščine samoupravne interesne skupnosti elektrogospodarstva Slovenije 16. oktobra 1975 so delegati sklenili, da se bo primanjkljaj pokrival deloma z zbiranjem sredstev s samoupravnim sporazumom in deloma z zakonom. S samoupravnim sporazumom naj bi del sredstev zagotovili uporabniki električne energije gospodarstva. Sredstva naj bi združevali po tehle osnovah (v desni koloni je znesek, ki naj bi ga po teh osnovah združevali delavci v železarni Jesenice):

Osnove	TOZD	Znesek za ŽJ
— 3 % od osnove, od katere se plačuje davek iz dohodka TOZD za leto 1975:		
	Talilnice	112.892 din
	Valjarne	2,045.380 din
	Predelava	1,328.544 din
	VET	481.318 din
	Skupaj ŽJ	3,968.134 din
— 9 % od fakturiranega zneska za porabljeno električno energijo v letu 1975		
		6,273.938 din
SKUPAJ ŽJ		15,136.105 din

Na osnovi gradiva skupščine samoupravne interesne skupnosti za železniški in luški promet ter skupščine samoupravne interesne skupnosti elektrogospodarstva je obrazložitev sestavila

Nada DEJAK

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O NADOMESTILU V LETU 1975 IZPADLIH TRANSPORTNIH DOHODKOV V TOZD, ZDRUŽENIH V ŽG — ŽTP LJUBLJANA

OBRAZLOŽITEV

Železniški transport predstavlja dejavnost posebnega družbenega pomena. Zato je v SR Sloveniji bila na osnovi ustavnih načel že poleti leta 1974 ustanovljena samoupravna interesna skupnost za železniško in luško gospodarstvo Slovenije. V tej skupnosti se povezujejo vsi uporabniki in izvajalci transportnih storitev, kar predstavlja uveljavljanje ustavnih načel v združenem delu tako, da delovni ljudje skupno preko samoupravnega sporazumevanja rešujejo družbeno-ekonomske probleme. Član te skupnosti je tudi železarna Jesenice. Ker je velik porabnik transportnih storitev, ima v skupščini kar štiri delegate.

Železniško gospodarstvo v Sloveniji deluje v težavnem položaju zaradi dvojnosti pogojev:

- po eni strani mora poslovati tako kot vse organizacije združenega dela v gospodarstvu (na osnovi tržnih zakonitosti),
- po drugi strani pa ne more svobodno oblikovati cen svojih uslug.

ŽG — ŽTP Ljubljana z realiziranimi transportnimi dohodki ne more pokrivati stroškov enostavne reprodukcije kljub temu, da delavci na železnici izboljšujejo produktivnost in poslovanje. Glavni vzroki za izpadli dohodek so predvsem posledica delovanja dejavnikov, na katere železničarji nimajo vpliva. Ti so:

- neustrezna politika cen (zaradi neizvajanja družbenega dogovora o cenah na Jugoslovanski železnici),
- neusklajeni pogoji poslovanja med transportnimi panogami (predvsem med železnico in cesto) ter
- dejstvo, da mora ŽG sama financirati infrastrukturo (to je: zgornji ustroj — železniška proga, signalizacija, električni vodi).

Zato so delegati na 6. seji skupščine SIS za železniški in luški promet 8/12-75 po temeljiti analizi položaja sklenili:

- da podpisniki s samoupravnim sporazumom nadomestijo v letu 1975 izpadle transportne dohodke v ŽG — ŽTP Ljubljana v višini 450 milijonov dinarjev,
- da se ŽG — ŽTP Ljubljana oprosti za leto 1975 obveznosti plačila davka iz dohodka TOZD,
- da je amortizacija obračunana po veljavni zakonodaji, ki ne predpisuje obračunavanja inflacijske amortizacije.

Hkrati pa je skupščina SIS zahtevala od izvršnega sveta skupščine SRS, da čimprej najde ustrezne sistemske rešitve, da se ta položaj ne bo spet ponovil.

Na skupščini so sklenili, da bodo člani skupnosti nadomestili izpadli dohodek sporazumno po načelih solidarnosti in vzajemnosti brez obveznosti vračanja po prispevni stopnji 3,7 % od osnove, od katere se plačuje davek iz dohodka TOZD v letu 1975. V železarni Jesenice višina tega zneska znaša:

— za TOZD talilnice:	139.233 din
— za TOZD valjarne:	2.522.636 din
— za TOZD predelava:	1.638.583 din
— za TOZD VET:	593.626 din
Skupaj železarna Jesenice	4.894.033 din

(Podatki so izračunani na osnovi ocene in dosedaj znanih davčnih obveznosti.)

Znesek nadomestila, s katerim bodo TOZD udeležene pri kritju izpadlih transportnih dohodkov, se po sklepu skupščine SIS smatra kot materialni izdatek v zaključnem računu za leto 1975, čeprav SDK v svojih dokumentih tega izrecno ne dovoljuje.

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O ZDRUŽEVANJU SREDSTEV ZA FINACIRANJE RAZVOJA ŽELEZNIC V LETIH 1976 — 1980

V preteklem petletnem obdobju je gospodarstvo po zakonu moralo združevati sredstva za obnovo in modernizacijo železnic. Ta zakon preneha veljati 30. 6. 1976. Družbeni razvojni dokumenti, ki smo jih sprejeli v SR Sloveniji in SFRJ za obdobje 1976—1980, pa postavljajo razvoj prometa in še posebej razvoj železnice na prvenstveno mesto. Zato bo treba sredstva v te namene še naprej združevati. Po programu bodo v tem obdobju obnovili in modernizirali le obstoječe zmogljivosti. Višina predvidenih naložb znaša 8.452,2 milijona dinarjev (izračunana na osnovi cen v letu 1974). Pri financiranju tega programa bodo poleg gospodarstva sodelovali z enakimi deleži še: železnica, tuje in domače banke in proizvajalci s komercialnimi krediti. Delovne organizacije se bodo s samoupravnim sporazumom zavezale, da bodo združevale sredstva od 1. 7. 1976 do 31. 12. 1980 po stopnji 3,2 % od osnove, od katere se plačuje davek iz dohodka TOZD (stopnja je enaka, kot jo je doslej predpisoval zakon). Železarna Jesenice bi za financiranje razvoja železnic združevala sredstva po letih takole (navedeni prispevki so izračunani na osnovi finančnih rezultatov poslovanja, ki so izkazani v planu 1976 in srednjeročnem planu 1976—1980):

Višina združenih sredstev v ŽJ za
razvoj železnice po stopnji 3,2 %

Leta

1976	4.730.000 din
1977	5.990.000 din
1978	7.810.000 din
1979	8.040.000 din
1980	8.170.000 din

ANALIZA POGOJEV ZA ORGANIZIRANJE TEMELJNIH ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA

Osnovni namen analize pogojev za organiziranje TOZD je, da delavci vsakega dela delovne organizacije na osnovi analize ugotovijo, ali obstojijo pogoji za organiziranje TOZD. Pogoji za organiziranje TOZD pa so podani s tem, da predstavlja tak del delovne organizacije **delovno celoto**, v kateri se da rezultat njihovega skupnega dela samostojno izraziti kot **vrednost v delovni organizaciji ali na trgu** in v katerem lahko delavci uresničujejo svoje **družbenoekonomske in druge samoupravne pravice**.

Zato mora analiza pogojev obsegati predvsem:

1. Obstoječe ekonomsko in finančno stanje delovne organizacije in njenih posamičnih delov;
2. Ugotovitev, kateri deli delovne organizacije pomenijo delovno celoto in izpolnjujejo druge pogoje zato, da se organizirajo v TOZD;
3. Pogoje za pridobivanje dohodka in dohodek, ki bi ga po teh pogojih mogle doseči posamezne TOZD;
4. Osnove, na katerih bi bilo mogoče urediti odnose med posameznimi TOZD v sestavi DO;
5. Določitev premoženja, s katerim bodo upravljali delavci TOZD in ugotovitev virov premoženja;
6. Ugotovitev vrednosti finančnih naložb v posamezne TOZD.

Odbor za uresničevanje ustav je že posredoval v razpravo predlog organizacije in ekonomskih odnosov, ki je obsegal precejšen del zahtevane analize pogojev. V tem predlogu, ki sta ga oblikovali dve podkomisiji in potrdila grupa za pripravo organizacije novih TOZD, ki ga predlaga odboru, so že vključene pripombe, ki so bile dane v prvi razpravi. Analiza je podana v istem vrstnem redu kot zgoraj navedeni deli ter namenjena kot osnovni dokument vsem delavcem za odločitev o ustanovitvi TOZD v okviru delovne organizacije Železarnice.

Sedanje TOZD Talilnice, TOZD Valjarne, TOZD Hladne predelave in TOZD Vzdrževanje, energija in transport so bile organizirane v času (27. 7. 1973), ko so veljali ustavni amandmaji XXI, XXII, XXIII k zvezni ustavi, in sicer skladno z izkušnjami in stališči, ki so bila oblikovana po sprejetju omenjenih amandmajev.

Samoupravni sporazum o združevanju TOZD v delovno organizacijo železarno Jesenice je bil sklenjen v času, ko smo bili še brez praktičnih izkušenj o takratni organiziranosti po takrat veljavnih določilih ustave.

V času takšne organiziranosti so se pokazale želje za vključitev nekaterih delovnih organizacij kovinske predelave v delovno organizacijo železarna Jesenice. Ti delovni organizaciji sta predvsem Kovinoservis Jesenice in Monter Dravograd.

Od začetka poti na področju samoupravnega organiziranja delavcev v TOZD smo se po sprejetju zakona, zlasti pa nove ustave (21. 2. 1974) aktivno vključili v akcijo za spremenitev določil samoupravnega sporazuma o združevanju. Na pobudo družbenopolitičnih organizacij železarne Jesenice smo koncem lanskega leta pristopili k preverjanju prehojene poti na področju organiziranja delavcev v TOZD skladno z novo ustavo in sprejetimi kongresnimi sklepi ZKJ in ZKS.

Iz analize pogojev organiziranja novih TOZD v železarni Jesenice je razvidno, da sedanja organiziranost delavcev v TOZD ni skladna s pogoji, ki jih določa ustava. Treba bo opraviti precejšnje spremembe na področju samoupravnega organiziranja delavcev v TOZD in v delovni organizaciji železarne Jesenice. Pri tem gre za kvalitetnejše spremembe, kjer bosta vloga in položaj delavca kot temeljnega nosilca odločanja prišla do prave veljave v novih TOZD.

1. OBSTOJEČE EKONOMSKO IN FINANČNO STANJE DELOVNE ORGANIZACIJE KOT CELOTE IN POSAMEZNIH NJENIH DELOV

1.1 Dohodek DO in TOZD

Železarna Jesenice je kot delovna organizacija ustvarila v I. polletju 4.082 milijonov din celotnega dohodka, 326 milijonov dohodka in 73 milijonov ostanka dohodka. Ta rezultat je predstavljal skupno delo štirih temeljnih organizacij, pri čemer odpade na TOZD Talilnice 1.249 milijonov, TOZD Valjarne 1.592 milijonov, TOZD Hladna predelava 820 milijonov in TOZD VET 325 milijonov celotnega dohodka. Skupne službe so s svojim delom ustvarile 93,8 milijona celotnega dohodka. Temeljne organizacije so formirale tudi dohodek in ostanek dohodka v naslednjih višinah:

TOZD	Dohodek	Ostanek dohodka
Talilnice	44.997	1.112
Valjarne	84.253	39.640
Predelava	68.858	29.839
VET	78.180	2.895
Skupne službe	50.372	—
Skupaj:	326.660	73.486

Posamezni elementi formiranja in delitve celotnega dohodka so razvidni iz priloženih izvlečkov bilance uspeha za vsako TOZD in skupne službe posebej. Vsaka temeljna organizacija je formirala svoj celotni dohodek na podlagi eksterne in interne realizacije ter ostalih dohodkov, pri čemer so bile osnove za obračun notranje ter zunanje prodajne cene. Notranje cene smo v tem obdobju enačili s planskimi cenami postavljenimi za tekoče leto. Po takem principu sta seveda temeljni organizaciji valjarne in predelava ostvarili večji ostanek dohodka, kar jima je omogočal samostojen nastop na tržišču.

1.2 Bilanca premoženja

Temeljna izhodišča, ki jih je imela delovna organizacija pri ugotavljanju gibanja premoženja vsake temeljne organizacije in skupnih služb so bila v tem, da ima TOZD v svojem analitičnem knjigovodstvu svoje dolgoročne naložbe, ki jih pokriva z dolgoročnimi viri, večina kratkoročnih vezanih sredstev pa je združenih v tako imenovani združeni finančni funkciji. Detajli posameznih postavk so razvidni iz bilančnega preseka na dan 30. 6. 1975 kot izvleček iz zaključnih listov posameznih temeljnih organizacij in skupnih služb. Kratka analiza tako izkazanega premoženja bi bila torej naslednja: Posamezne temeljne organizacije razpolagajo direktno z naslednjim premoženjem v aktivni in pasivi:

Talilnice	399.866
Valjarne	625.986
Predelava	434.065
VET	393.901
Združena sredstva	1.776.006
Skupaj:	3.629.834

Kot smo že rekli, upravlja vsaka temeljna organizacija z dolgoročno vezanimi sredstvi, to pa so osnovna sredstva po sedanji vrednosti, denarna sredstva za investicije in investicije v teku, interne in eksterne dolgoročne finančne naložbe ter vse zaloge.

Razporejanje premoženja in ugotavljanje gibanja pri osnovnih sredstvih in zalogah je bilo najmanj problematično. Vsa osnovna sredstva so v uporabi, prav tako velja to za zaloge in vsa gibanja v zvezi s tem delom premoženja so rezultat poslovnih dogodkov v temeljnih organizacijah samih. Isto velja tudi za denarna sredstva namenjena za investicije ter same investicije v gradnji. Drugače pa je ob izgradnji nove tehnologije, pri kateri so sodelovale kot financer vse temeljne organizacije ter seveda tudi zunanji kreditorji ali celo sovlagatelji. V tem primeru gre za tako imenovano združeno poslovno funkcijo, ki je kot evidenca sredstev sestavni del knjigovodstva skupnih služb. Temeljne organizacije so sredstva za izgradnjo nove tehnologije, v našem primeru je to hladna valjarne, združile in imajo iz tega naslova tudi dolgoročno terjatev, ki jo v našem preseku premoženjskih odnosov imenujemo dolgoročno finančna naložba. Na pasivni strani bilance imajo seveda skupne službe oziroma združena sredstva obveznost do vseh teh naložb, ki iz tega naslova izhajajo. Podobno kot velja za investicijo, velja tudi za vsa osnovna sredstva skupnih služb, ki s temi sredstvi upravljajo, temeljne organizacije pa uveljavljajo pravice do tega dela premoženja.

Poleg zalog surovin in polizdelkov v temeljnih organizacijah pa imamo zaradi racionalnosti v poslovanju še skupno centralno skladišče, ki ga ne moremo razporediti na temeljne organizacije neposredno, ker enaki materiali, enake surovine lahko služijo potrebam različnih temeljnih organizacij, enim v večjem, drugim v manjšem obsegu. Tudi v tem primeru smo se že v sami organizaciji odločili, da bomo te surovine vodili v skupnem skladišču v okviru združene poslovne funkcije. Tega premoženja torej nismo razdelili neposredno, pač pa smo mu morali v pasivi zagotoviti ustrezen trajni vir, ki je lahko le poslovni sklad ali pa dolgoročni kredit za obratna sredstva. Pri tem je bilo potrebno ugotoviti, v kakšni meri so sredstva v centralnem skladišču vezana za potrebe posameznih TOZD, kar smo seveda ugotovili na podlagi dejanske porabe oziroma dvigov iz tega skladišča. S tem so morale temeljne organizacije pokrivati iz svojega poslovnega sklada ustrezen delež zalog v obliki dolgoročne naložbe, s čimer se je istočasno pri združenih sredstvih pojavila obveznost, ki je bila pokrita iz kvalitetnih virov.

V bilanci aktivne pa se pojavlja še ena vrsta dolgoročnih naložb, ki jih imenujemo plasmaji iz poslovnih sredstev napram tretjim osebam. Ti plasmaji so lahko zakonsko določeni ali pogodbeno sklenjeni, njihov namen je vedno poznan, po navadi pa so sredstva vezana dolgoročno. Izmed zakonsko določenih plasmajev sta v tem delu bilance najpomembnejša posojila za hitrejši razvoj nezadostno razvitih republik in avtonomnih pokrajin, republiška posojila za izgradnjo energetskih objektov, cest in železnice, od pogodbenih pa posojila nekaterim našim dobaviteljem surovin. V principu morajo biti vsi ti plasmaji pokriti iz dolgoročnih virov.

S tem bi bilo izčrpano poglavje dolgoročno vezanih sredstev v aktivni, preostanejo torej še kratkoročne naložbe, ki se pojavljajo v obliki denarnih sredstev ter terjatev do kupcev in dobaviteljev. Skupno nastopanje na trgu tako glede nabave kot prodaje, sta narekovala tudi pogoj, da so vsa denarna sredstva

ter terjatve in obveznosti združena. Značilno za to vrsto sredstev je, da se hitro obračajo in v prometu dnevno spreminjajo svojo pravno obliko. Kratkoročne naložbe pa nimajo v celoti pokritja v ustreznih kratkoročnih tujih virih, zato morajo ta primanjkljaj pokriti iz dolgoročnih virov, posameznih TOZD. Ta dolgoročni vir financiranja kratkoročnih obveznosti pa ni nič drugega kot amortizacija, ki jo začasno koristimo za obratne namene. Presek bilance na določen dan velikokrat skriva v sebi tudi določene slabosti. To velja v našem primeru za Talilnice, ki imajo po stanju na dan 30. 6. 1975 nenormalno visoke zaloge (povprečje za obdobje od 1. 1. – 30. 6. znaša 122 milijonov), ustrezno pokrivanje s poslovnim skladom in dolgoročnimi krediti pa je zagotovljeno le za povprečno višino zalog.

S tem so Talilnice porabile vse svoje dolgoročne vire, za preostanek pa so jih morale financirati ostale tri temeljne organizacije.

S tem je aktivna stran bilance zaključena, čeprav smo v virih financiranja, to je o pasivi govorili med drugim pri obravnavanju posameznih postavk aktive. Isti kriteriji, ki so veljali za aktivno stran bilance, veljajo tudi za pasivo. Razporejanje virov sredstev je najpogostejši povod za spore v zvezi z delitvijo premoženja, najugodnejši so namreč trajni viri brez obveznosti vračanja, oz. tisti, ki imajo najnižjo obrestno mero. Kvaliteta virov sredstev vpliva tako na sedanji kot na bodoči ekonomski položaj temeljnih organizacij. Dosedanja delitev je temeljila na načelih zakona o zagotavljanju trajnih obratnih sredstev, kar pomeni, da je treba s trajnimi viri pokriti vsa osnovna sredstva, vse plasmaje poslovnega sklada in povprečno vrednost zalog. Po teh načelih je bilo torej razdeljeno in spremljano gibanje poslovnega sklada med posamezne TOZD, medtem ko skupne službe oziroma združena sredstva svojega poslovnega sklada nimajo. Poleg poslovnega sklada spadajo h kvalitetnim dolgoročnim virom še krediti, ki so razen za združena sredstva za novo hladno valjarno razdeljena med TOZD. Združena sredstva, ki nimajo svojega poslovnega sklada, pa morajo, kot smo že pri razlagi aktive ugotovili, imeti zagotovljene vse kvalitetne vire, za svoje zaloge, osnovna sredstva in naložbe v skupno investicijo.

Preostanejo nam še kratkoročne obveznosti, ki pa so zaradi združene poslovne funkcije nabave v bilanci združenih sredstev. Ti kratkoročni viri so obveznosti do dobaviteljev in kratkoročni krediti za obratna sredstva. Zaradi neugodnega stanja zalog so se morale kratkoročno zadolževati talilnice, zaradi poslabšanja likvidnosti pa so tudi združena sredstva koristila presežke virov sredstev temeljnih organizacij.

Poleg sredstev virov pa zajema bilanca še terjatve iz dohodka aktivne in pasivne razmejitev ter bilanco rez. sredstev in sredstev skupne porabe.

Terjatve iz dohodka ter aktivne in pasivne razmejitve imajo med letom več ali manj obračunski značaj in njihovo ugotavljanje po TOZD ne predstavlja večjih težav.

Sredstva rezerv imajo po obstoječi zakonodaji glavni namen pokrivali likvidnostne težave pri izplačilih osebnih dohodkov, ob koncu leta pa tudi pokrivanje izgub, se med posamezne temeljne organizacije in skupne službe razdele glede na potrebno višino izplačanih osebnih dohodkov.

Bilanco denarnih sredstev skupno porabo in njeno delitev sproti določimo s samoupravnim letnim planom. Bilanca sama tekom leta v pasivi in aktivni ni izravnana, ker se denarna sredstva skupne porabe izločajo iz žiro računa glede na planirane potrebe, ob koncu leta pa so dohodki in izdatki izravnani. S tem smo v kratkem zajeli vse eksterne in interne upniško-dolžniške odnose za obstoječe štiri temeljne organizacije ter združena sredstva pri skupnih službah.

2. DELI, KI PREDSTAVLJAJO DELOVNO CELOTO TER OKVIREN PREDLOG SAMOUPRAVNE IN RAVNALNE ORGANIZACIJE

2.01 Ugotovitev delov v sedanjih TOZD in DSSS

Temeljne organizacije združenega dela in delovna skupnost Skupne službe železarne Jesenice, v sedanji organiziranosti predstavljajo dele delovne organizacije z zaokroženo dejavnostjo.

Obrati za taljenje surovega železa, izdelavo jekla, litje ter proizvodnjo šamotne opeke so organizirani v TOZD Talilnice. Obrati za izdelavo toplo valjane pločevine, trakov, žice in profilov so organizirani v TOZD Valjarne.

Obrati hl. predelave, toplo valjanih trakov, žice in profilov so organizirani v TOZD Hladna predelava.

Obrati za vzdrževanje naprav, energijo in transport so organizirani v TOZD Vzdrževanje, energija in transport.

Skupne službe organizirane v sektorjih, ki opravljajo storitve oz. funkcije za posamezne dele delovne organizacije in za delovno organizacijo kot celoto, so organizirane v delovni skupnosti Skupne službe.

Sedanje TOZD in DSSS lahko z ozirom na tehnično, tehnološko in funkcijsko zaokroženost razdelimo v naslednje dele delovne organizacije:

2.02 TOZD Talilnice se deli na obrate:

– plavž, ki ima	259 delavcev
– SM jeklarna, ki ima	443 delavcev
– elektrojeklarna, ki ima	181 delavcev
– livarna, ki ima	100 delavcev
– šamotarna, ki ima	96 delavcev

2.03 TOZD Valjarne se deli na obrate:

– blooming-steckel, ki ima	425 delavcev
– valjarna žice in profilna valjarna, ki imata	311 delavcev
– valjarna 2400, ki ima	199 delavcev

2.04 TOZD Hladna predelava se deli na obrate:

– hladna valjarna, ki ima	241 delavcev
– žičarna, ki ima	288 delavcev
– profilarna, ki ima	81 delavcev
– vratni podboji, ki imajo	46 delavcev
– jeklovlek, ki ima	171 delavcev
– elektrodni obrat, ki ima	223 delavcev
– žebeljarna, ki ima	93 delavcev
– hl. valjarna Bela v izgradnji, ki ima	17 delavcev

2.05 TOZD Vzdrževanje, energija in transport se deli na naslednje obrate:

– strojne delavnice, ki imajo	303 delavce
– strojno vzdrževanje, ki ima	501 delavca
– vzdrževanje el. naprav, ki ima	264 delavcev
– RTA, ki ima	82 delavcev
– gradbeno vzdrževanje, ki ima	116 delavcev
– strugarna valjev, ki ima	48 delavcev
– el. in toplotna energija, ki ima	115 delavcev
– plinska in vodna energija, ki ima	114 delavcev
– transport, ki ima	371 delavcev

2.06 Delovna skupnost Skupne službe se deli na naslednje sektorje:

– splošni sektor, ki ima	198 delavcev
– prodajni sektor, ki ima	54 delavcev
– kadrovski sektor, ki ima skupno z družbeno prehrano	321 delavcev
– sektor tehnične kontrole in raziskave, ki ima	240 delavcev
– nabavni sektor, ki ima	83 delavcev
– finančno-rač. sektor, ki ima	109 delavcev
– sektor za ek. in organizacijo, ki ima	112 delavcev
– sektor novogradenj, ki ima	90 delavcev

2.2 Ugotovitev, kateri deli predstavljajo delovne celote

2.2.1 Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati deli delovne organizacije, da so lahko delovna celota in s tem TOZD

V 36. členu nove ustave so opredeljene tri temeljne sestavine, ki so osnova za oblikovanje temeljnih organizacij združenega dela.

Te so:

- a) da tvori temeljna organizacija delovno celoto,
- b) da se da rezultat dela samostojno izraziti kot vrednost,
- c) da delavci, organizirani kot temeljna organizacija združenega dela lahko uresničujejo svoje družbeno-ekonomske funkcije in svoj družbeno-ekonomski položaj.

Kateri deli sedanjih TOZD oz. delovne organizacije predstavljajo **delovno celoto**, je odvisno ali so ti deli tehnološko, tehnično, ekonomsko, organizacijsko in kadrovsko socialno zaokrožene celote. Pod temi pogoji razumemo:

a) **Tehnološka celovitost** – predstavlja delovni proces od pridobivanja surovin do proizvodnje končnega proizvoda ali končne potrošnje ali pa tudi povezanost delovnega procesa po istem proizvodu oz. skupini proizvodov.

b) **Tehnološka zaokroženost** – predstavlja posamezno stopnjo (fazo) celovitega tehnološkega procesa, ki se odvija v eni ali v delu delovne organizacije.

c) **Tehnična celovitost** – predstavlja povezanost delovnega procesa z istimi prostori, z isto opremo itd.

d) **Ekonomska celovitost** – predstavlja tisti del delovnega procesa, za katerega obstoja:

- možnost in smiselnost realnega ekonomskega predvidevanja in planiranja dohodka,
- možnost in smiselnost samostojnega obračuna dohodka,
- učinkovitost ali možnost učinkovitosti določenega delovnega procesa in njegove rentabilnosti.

V ekonomskem celovitem delu delovne organizacije se za določeno obdobje obračunava poleg poslovnih stroškov in OD tudi vrednost proizvodnje in storitev. V ostalih delih, ki niso celota, pa se planira in obračunava le poslovne stroške in OD.

e) **Kadrovska celovitost** – pomeni, da naj bodo deli delovne organizacije tako organizirani, da bo posamezen delavec delal vedno samo v eni organizacijski enoti (dokler ni premeščen v drugo).

Jeklovlek	Profilarna	Vratni podboji	Področno vzdrževanje	Remontne delavnice	Strojne delavnice	Energetika	Transport	Družbena prehrana	Ekonomika in org.	Prodaja	TKR	Nabava	Združena sredstva	Željalna	Kovinsko servis Jesenice	Monter Dravograd	Skupaj
10.529	6.547	20.386	5.439	2.317	3.836	91.518	64.600	12.149	969	476	5.062	5.690	33.357	1.244.441	2.929	14.112	1.261.482
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	95.227	128.033	392	1.493	129.918
4.905	1.896	810	9.317	8.649	5.639	5.066	6.524	—	—	—	—	—	794.890	893.210	2.403	25.749	921.362
10.488	4.497	4.421	2.735	2.328	11.781	71.252	30.772	3.277	2.287	324	2.080	696	8.028	484.687	516	6.535	491.738
14.100	11.800	3.962	871	19.654	18.264	12.468	6.994	1.518	—	10	597	67.097	1.528	410.052	3.583	8.915	422.550
11.157	8.859	3.841	8.478	8.710	11.837	479	860	74	—	—	—	—	—	188.657	369	2.319	191.345
8.124	—	—	—	—	18.780	—	—	—	2.605	288	1.991	14.138	1.058	309.357	—	—	309.357
59.303	33.599	33.420	26.840	41.658	70.137	180.783	109.750	17.018	5.861	1.098	9.730	87.621	934.088	3.658.437	10.192	59.123	3.727.752
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	178.375	178.375	1.542	12.031	191.948
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22.951	302.608	—	—	302.608
44.053	20.966	8.343	9.234	22.580	52.322	117.610	52.556	9.598	5.147	745	5.555	86.899	—	1.309.936	3.421	18.221	1.331.578
9.207	4.218	8.428	2.107	3.713	10.712	38.859	17.012	—	—	—	1.952	—	12.676	842.988	2.623	8.246	853.857
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	224.880	224.880	720	1.375	226.975
—	5.856	15.430	5.227	5.088	—	14.963	31.438	4.148	—	—	—	—	159.181	308.299	—	—	308.299
6.043	2.559	1.219	10.272	10.277	7.103	9.351	8.744	3.272	714	353	2.223	722	336.025	491.351	1.886	19.250	512.487
59.303	33.599	33.420	26.840	41.658	70.137	180.783	109.750	17.018	5.861	1.098	9.730	87.621	934.088	3.658.437	10.192	59.123	3.727.752

GRADIVO SO PRIPRAVILI SODELAVCI
SEKTORJA ZA EKONOMIKO IN
ORGANIZACIJO V DELOVNI SKUPNOSTI
SKUPNE SLUŽBE

BILANCA STANJA 30. 6. 1975

	Plavž	Jeklarna	Livarna	Valj. Bela	Valj. žice in prof.	Valj. deb. pločevine	Hl. valj. I.	Hl. valj. II.	Žičarna	Žebljarna	Elektr. šmotarna
AKTIVA											
Osnovna sredstva in investicije v teku	52.526	27.124	24	78.635	67.516	40.840	13.757	652.611	19.333	-30	29.230
Denarna sredstva	—	—	—	—	—	—	—	32.806	—	—	—
Terjatev in ostala aktiva	5.131	10.282	1.720	10.251	7.006	4.476	4.246	—	5.494	1.716	5.192
Dolgoročne fin. naložbe	55.026	45.236	2.536	103.265	31.892	25.655	15.860	13.295	19.986	2.471	14.499
Zaloge nabavljenega mat.	8.684	165.157	3.358	23.069	3.492	13.853	14.156	—	—	+2.102	17.318
Zaloge nedovrš. polizd. in got. izd.	1.215	—	1.468	49.888	14.400	33.881	7.743	—	12.430	1.820	11.517
Kratkoročno interno financiranje	2.835	—	3.902	101.984	—	803	—	98.671	48.577	5.601	—
SKUPAJ AKTIVA	125.417	247.799	13.008	367.092	124.306	119.508	55.762	797.383	105.820	13.680	77.756
PASIVA											
Dobavitelji za obratna sredstva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dolgoročne obveznosti do TOZD-ov	—	—	—	—	—	—	—	279.657	—	—	—
Poslovni sklad	87.353	156.356	8.960	279.076	75.157	92.207	35.926	—	80.378	9.623	49.292
Dolgor. in srednjeročni krediti	29.557	35.323	2.005	70.485	24.809	20.494	9.920	506.912	18.479	2.070	14.050
Kratkoročni krediti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kratkoročne interne obveznosti	—	40.190	—	—	14.948	—	4.132	—	—	—	7.698
Ostala pasiva	8.507	15.930	2.043	17.531	9.392	6.807	5.784	10.814	6.963	1.987	6.716
SKUPAJ PASIVA	125.417	247.799	13.008	367.092	124.306	119.508	55.762	797.383	105.820	13.680	77.756

PRIPOMBE

f) **Socialna celovitost** — zagovarja, da imajo delovni ljudje, ki živijo in delajo v obratu, službi ali enem kraju, številne skupne interese materialne narave, med seboj so bolj čustveno povezani kot delavci iz drugih krajev. Posebne vrste socialna celovitost je politično-administrativna. V zvezi s tem za železarno tu ni nobenega problema, saj je celotna delovna organizacija v eni občini.

g) **Organizacijska celovitost** — ta mora upoštevati vse vidike drugih celovitosti in povezanosti in naj bi na ta način ustvarila najugodnejše pogoje, da bo delovna organizacija dosegla svoje cilje v optimalnem obsegu in razmerju.

Za vsako organizacijsko celovitost so važne tri značilnosti:

— skupne in v primeru z drugimi organizacijskimi enotami posebej definirane planske naloge, ki jih morajo opravljati ljudje v organizacijski enoti,

- da je delovna skupnost več delovnih ljudi,
- da ima posebnega vodjo organizacijske enote.

Za doseg ciljev delovne organizacije seveda niso pomembni samo doslej obravnavani vidiki, ampak tudi objektivno stanje, v katerem dela in bo delala delovna organizacija ter sredstva in kadri, s katerimi razpolagamo. Optimalna organizacija bi bila tista, v kateri dosežemo optimalne komunikacije.

Le del TOZD ali delovne organizacije, ki izpolnjuje vse pogoje za organizacijsko celovitost, je delovna celota in se mora organizirati kot TOZD in v njej delavci lahko uresničujejo svoje družbeno-ekonomske in druge samoupravne pravice. S tem pa bodo lahko urejali odnose, ki na tej osnovi nastajajo v vseh ravneh delovne proizvodnje ali poslovne organiziranosti in v družbi.

(Tabela — analiza pogojev za delovno celoto).

2.2.2 Analiza pogojev za delovne celote

Deli delovne organizacije	Vidiki delovne celote	Sk. 7531							
		1. Tehnološka celovitost	2. Tehnološka zaokroženost	3. Tehnološka celovitost	4. Ekonomska celovitost	5. Kadrovska celovitost	6. Soc. celovit. Jesence	7. Dravograd	8. Obstoječe normativno stanje
TOZD Plavž		+	+	+	+	+	+	+	274
TOZD Jeklarna		+	+	+	+	+	+	+	618
TOZD Livarna		+	+	+	+	+	+	+	104
TOZD Valj. Bela		+	+	+	+	+	+	+	459
TOZD Valj. žice in prof.		+	+	+	+	+	+	+	347
TOZD Valj. deb. ploč.		+	+	+	+	+	+	+	213
TOZD HL. valj. Jes.		+	+	+	+	+	+	+	254
TOZD HL. valj. Bela		+	+	+	+	+	+	+	368
TOZD Žičarna		+	+	+	+	+	+	+	315
TOZD Žebližarna		+	+	+	+	+	+	+	101
TOZD Elektrode		+	+	+	+	+	+	+	331
TOZD Jeklovlek		+	+	+	+	+	+	+	194
TOZD Profilarna		+	+	+	+	+	+	+	105
TOZD Vratni podboji		+	+	+	+	+	+	+	78
TOZD Kovinoservis Jesenice		+	+	+	+	+	+	+	88
TOZD Monter Dravograd		+	+	+	+	+	+	+	242
TOZD Stroj. delavnice		+	+	+	+	+	+	+	416
TOZD Remontne delavnice		+	+	+	+	+	+	+	536
TOZD Vzdrževanje		+	+	+	+	+	+	+	607
TOZD Energetika		+	+	+	+	+	+	+	254
TOZD Transport		+	+	+	+	+	+	+	445
TOZD Družbena prehr.		+	+	+	+	+	+	+	195
TOZD Teh. kontrola in raziskave		+	+	+	+	+	+	+	250
TOZD Ekonomika in organizacija		+	+	+	+	+	+	+	121
TOZD Nabava		+	+	+	+	+	+	+	82
TOZD Prodaja		+	+	+	+	+	+	+	61
DS Novogradnje		+	+	+	+	+	+	+	67
DS Fin. rač. službe		+	+	+	+	+	+	+	111
DS Kadrovske službe		+	+	+	+	+	+	+	131
DS Sekretariat		+	+	+	+	+	+	+	164

2.2.3 Deli sedanjih TOZD in DSSS, ki izpolnjujejo pogoje, da se organizirajo v TOZD

Na osnovi pogojev iz 36. člena ustave, ki so razčlenjeni v 2.2.1 točki ugotavljamo, da so v sedanjih TOZD in DSSS naslednji deli delovne celote, ki imajo vse pogoje in s tem dolžnost, da se organizirajo v TOZD, in to:

1. proizvodni obrat – plavž
2. proizvodni obrat – jeklarna
3. proizvodni obrat – livarna
4. proizvodni obrat – valjarna Bela
5. proizvodni obrat – valjarna žice in profilov
6. proizvodni obrat – valj. deb. pločevine
7. proizvodni obrat – hl. valjarna Jesenice
8. proizvodni obrat – hladna valjarna Bela (predvidena nova TOZD)
9. proizvodni obrat – žičarna
10. proizvodni obrat – žebeljarna
11. proizvodni obrat – elektrode
12. proizvodni obrat – jeklovlek
13. proizvodni obrat – profilarna
14. proizvodni obrat – vratni podboji
15. proizvodni obrat – Kovinoservis Jesenice
16. proizvodni obrat – Monter Dravograd

2.2.4 Pogoje za organiziranje v TOZD imajo tudi enote vzdrževanja, energije in transporta, s tem da se skupni dohodek in dohodek ugotavlja v odvisnosti od doseženega dohodka proizvodnih obratov, za katere v pretežni meri storitve opravljajo, ker sami ne predstavljajo ekonomske celovitosti. Pogoje zahtevane v 36. členu ustave, ki so razčlenjeni v točki 2.2.1, imajo tudi deli skupnih služb, ki opravljajo različne funkcije za posamezne ali za vse TOZD in za delovno organizacijo kot celoto. Posamezni deli skupnih služb opravljajo pretežno storitvene dejavnosti, njihovo vloženo delo se ugotavlja kot del dohodka plačane realizacije dosežene s prodajo proizvodov proizvodnih TOZD in imajo vpliv na povečanje dohodka TOZD proizvodne dejavnosti.

Glede na obstoječe pogoje ugotavljanja dohodka v odvisnosti od doseženega dohodka proizvodnih TOZD imajo posamezni deli skupnih služb pogoje za organiziranje v TOZD.

Na osnovi ugotovljenih pogojev imajo dolžnost, da se organizirajo v TOZD še:

17. strojne delavnice
18. remontne delavnice
19. vzdrževanje
20. energetika
21. transport
22. družbena prehrana
23. tehnična kontrola in raziskave
24. ekonomika in organizacija
25. nabava
26. prodaja

2.2.5 Pogojev zahtevane v 36. členu ustave, ki so razčlenjeni v točki 2.2.1, pa nimajo deli skupnih služb, ki pretežno opravljajo različne administrativno strokovna in pomožna dela za potrebe posameznih ali za vse TOZD in za delovno organizacijo kot celoto. To so priprava predlogov, analize, bilance, pregledi dela pravne narave in druga pomožna dela za potrebe samoupravnih in poslovnih organov. Te dele se organizira kot delovne skupnosti skupnih služb, in sicer:

1. DS novogradnje
2. DS finančno-računovodske službe (z interno banko)
3. DS kadrovske službe
4. DS sekretariat

Delavci delovnih skupnosti skupnih služb so odgovorni za strokovno opravljanje nalog, katere so jim poverile posamezne ali vse TOZD. Pri svojem delu morajo biti nevtralni –, do vseh TOZD in ne smejo biti pod vplivom dohodkovnih odnosov. Dela, ki jih opravljajo DS za TOZD, bodo določena s samoupravnimi sporazumi.

2.2.6 Dejavnosti posameznih TOZD in delovnih skupnosti:

1. TOZD plavž:

delavci v tej TOZD opravljajo skladiščno manipulacijo surovin, aglomerirajo rudo in v plavžih proizvajajo surovo železo.

2. TOZD jeklarna:

delavci v tej TOZD skladiščijo surovine, pripravljajo vložek, opravljajo tehnološki proces SM in električne peči ter proizvajajo jeklo.

3. TOZD livarna:

izdelujejo kalupe in izdelujejo ter čistijo livarske odlitke iz jekla litine in barvnih zlitin.

4. TOZD valjarna Bela:

ogrevajo ingote in breme v pečeh ter prevajajo v gredice in slabe. Proizvajajo TVT trakove, jih razrežejo v pločevino in pločevino toplotno obdelajo.

5. TOZD valjarna žice in profilov:

gredice ustrezno ogrevajo in prevajajo v žico ter razne profile.

6. TOZD valj. deb. pločevine:

slabe ustrezno ogrevajo in jih prevajajo v debelo pločevino različnih dimenzij in pločevino toplotno obdelajo.

7. TOZD hl. valjarna Jesenice:

toplo valjano pločevino lužijo, hladno valjajo, ojačujejo, žarijo in razrezujejo.

8. TOZD hl. valj. Bela:

delavci tega TOZD bodo toplo valjano pločevino žarili, lužili, hladno valjali, ojačevali in razrezovali. Hladna valjarna Bela je še v izgradnji.

9. TOZD žičarna:

toplo valjano žico lužijo, hladno vlečejo, žarijo, patentirajo, pocinkajo.

10. TOZD žebeljarna:

iz hladno vlečene žice izdelujejo več vrst žičnikov in bodečo žico.

11. TOZD elektrode:

toplovaljano žico hladno vlečejo. Iz hladno vlečene žice izdelujejo več vrst elektrod in žico ter prašek za varjenje. Začasno proizvajajo šamotno opeko.

12. TOZD jeklovlek:

toplo valjano žico in druge toplo valjane profile lužijo, žarijo in vlečejo v jeklene palice različnih premerov.

13. TOZD profilarna:

toplo valjane trakove pločevine razrezujejo in oblikujejo v različne hladno oblikovane profile.

14. TOZD vratni podboji:

iz jeklenih hladno oblikovanih profilov izdelujejo vratne podboje različnih mer.

15. TOZD Kovinoservis Jesenice:

iz jeklenih hladno oblikovanih profilov izdelujejo konstrukcije stavb, razne jeklene nosilce, električne jambore in drugo.

16. TOZD Monter Dravograd:

iz hladno oblikovanih profilov, klasičnih profilov in pločevine izdelujejo različne konstrukcije, regale za skladišča, lahke hale ter druge konstrukcije po naročilu. Iz betonske žice izdelujejo »static« stropne nosilce.

17. TOZD vzdrževanje:

s svojimi oddelki razporejenimi po posameznih TOZD. Delavci te TOZD spremljajo delovanje naprav in izvajajo redna vzdrževalna dela ter s preventivnimi posegi odpravljajo napake ter zmanjšujejo zastoje na strojnih napravah na optimalni minimum.

18. TOZD strojne delavnice:

izdeluje in odgovarja za kakovostno, količinsko in pravočasno izdelavo naročenih rezervnih delov in naprav za potrebe posameznih TOZD in delno tudi za zunanje naročnike.

19. TOZD remontne delavnice:

v specializiranih remontnih delavnicah izvajajo večja popravila ter vsa remontna dela po sprejetih programih za posamezne TOZD.

20. TOZD energetika:

v okviru te TOZD se opravlja proizvodnja in distribucija elektro in toplotno energetskih medijev za potrebe TOZD v Železarni in delno tudi za zunanje naročnike.

21. TOZD transport:

opravlja notranji železniški in cestni medobratni transport za vse TOZD v železarni, vzdržuje prevozna sredstva, tire ter ceste na področju DO.

22. TOZD družbena prehrana:

opravlja storitve v gostinstvu prvenstveno za delavce Železarne, lahko pa tudi izven, ter upravlja samske in počitniške domove. Počitniški dom v Crikvenici in Biogradu sta dve poslovnici, ki poslujeta sezonsko.

23. TOZD tehnična kontrola in raziskave:

delavci te TOZD opravljajo kontrolo kvalitete in kemične analize surovin, polizdelkov in izdelkov. Opravljajo raziskovalno dejavnost za proizvodnjo TOZD in delno za zunanje naročnike.

24. TOZD ekonomika in organizacija:

opravljajo naloge na področju ekonomskih analiz, srednjeročnega, letnega in operativnega plana, organizacije dela, informacijskih sistemov, ogrevanja ter študija dela in časa, zaščite industrijske lastnine in avtorske obdelave podatkov. Delno opravljajo storitve tudi za zunanje naročnike.

4. BILANCA STANJA PO NOVI REORGANIZACIJI UPRAVLJANJA IN RAVNANJA

Vse zakonitosti bilančnih tokov, ki so veljali za obstoječo organizacijo v principu veljajo tudi za novo organizacijo upravljanja in ravnanja. Pri osnovnih sredstvih se ne bi več ustavljali, ker je bilo njihovo dejansko stanje ugotovljeno z inventurnim popisom, ažurirane pa so tudi spremembe med letom. Precej več težav pa je bilo z drugim delom premoženja to je s skladišč in njihovim upravljanjem. Bilanca stanja s 30. 6. 1975 ne razčisti odnosov med žičarno in hladno valjarno, dalje razmer v centralnem skladišču Bela in problemov v zvezi z reorganizacijo TOZD-VET. Vse nakazane rešitve so le provizorične, so pa odgovorni za to področje že pristopili k delu, da se tudi ta del premoženja ustrezno uredi.

Vsa obratna sredstva vezana v skladiščih bodisi kot nabavljen material, polizdelki ali gotovi izdelki pripadajo temeljnim organizacijam. Kot združena sredstva so samo še skladišča investicijskega materiala, kjer se investicija vrši kot združena poslovna funkcija. Z ustanovitvijo novih temeljnih organizacij je ostal v združeni poslovni funkciji samo del premoženja v obliki zgradb ali zemljišč, kjer je več uporabnikov in je delitev s praktičnega vidika težka, da ne rečemo celo nemogoča. Obseg dolgoročnih naložb smo razširili na vse nove TOZD z ustanovitvijo TOZD hladna valjarna II, pa se je obseg dolgoročno vezanih združenih sredstev bistveno zmanjšal.

Že pri analizi obstoječega stanja smo omenili, da je delitev poslovnega sklada lahko sporna zadeva in da smo pri obstoječem stanju upoštevali intencije (načela) sedanje zakonodaje. Osnutek novega zakona v združenem delu sicer v prvi vrsti poudarja minulo delo kot odločujoč kriterij pri delitvi poslovnega sklada. Ker pa je zakon še v interni razpravi in ker še niso precizirani kriteriji za minulo delo, smo za delitev poslovnega sklada upoštevali obstoječo in sedaj veljavno zakonodajo. Pri tem sta bila za delitev poslovnega sklada pomembna dva momenta, to je nabavna vrednost osnovnih sredstev in povprečna vezava v zalogah.

Kot je iz bilanc razvidno, imajo vse temeljne organizacije svoj poslovni sklad razen Hladne valjarne II, ki je še v izgradnji. Za izgradnjo pa so, kot je bilo že v prvem delu elaborata obravnavano morale ostale temeljne organizacije združevati sredstva, ki so v bilanci hladne valjarne izkazane kot obveznost. Poslovnega sklada nimajo tudi združena sredstva. Le ta imajo svoj vir financiranja v dolgoročnem združevanju sredstev TOZD, za kratkoročno financiranje pa v eksternih kreditih in dobaviteljih. Tudi o tem je bilo več pisanega v I. poglavju, kjer smo obravnavali posnetek sedanjega stanja.

Vse zakonitosti bilančnih tokov, veljajo torej tudi za bilanco združenih sredstev, po katerem morajo biti dolgoročne naložbe pokrite z dolgoročnimi viri, kratkoročne pa se lahko financirajo iz presežka dolgoročnih virov TOZD, v glavnem pa so seveda vezane na kratkoročne vire eksternih financierjev, ti pa so banke in dobavitelji za obratna sredstva.

Tako ugotovljen kriterij delitve je omogočil dokaj enakopraven položaj vseh TOZD z izjemo tistih, ki so imele ob koncu prvega polletja nenormalno visoke zaloge, dalje tistih, ki koristijo tuje zaloge to velja predvsem za TOZD – Področno vzdrževanje in Remontne delavnice ter nove obrate, ki še niso ustvarili pogojev za normalno poslovanje kot so npr.: Vratni podboji. Pri tem ko pravimo slabši položaj, mislimo na to, da si morajo te TOZD nalagati kratkoročne obveznosti, se kratkoročno zadolževati pri drugih temeljnih organizacijah, ki so sposobne svoja sredstva plasirati. Poudariti pri tem je treba, da se ti premoženjski odnosi med letom spreminjajo in s tem tudi medsebojne terjatve in obveznosti.

3.2.3. BILANCA PREMOŽENJA

Bilanca premoženja predstavlja trenuten presek sredstev in virov in je v poenostavljeni obliki naslednja:

Aktiva	Pasiva
1. denarna sredstva	6. poslovni sklad
2. poslovne terjatve	7. dolgoročni in kratkoročni krediti
3. zaloge materialov, polizdelkov, izdelkov	8. skupne službe
4. finančne naložbe	9. poslovne obveznosti
5. osnovna sredstva	

Denarna sredstva vodimo na žiro računu in deviznih računih. Zaenkrat predvidevamo, da bodo TOZD uporabljali skupni žiro in devizni račun, za interne potrebe pa se vodi analitična evidenca o stanju in prometu sredstev za vsak TOZD ločeno.

Poslovne terjatve vključujejo predvsem terjatve do kupcev, tako zunanjih kot internih kupcev – TOZD. Že določbe prejšnje točke o skupnem žiro računu narekujejo funkcije skupnega poslovanja s tem delom premoženja.

Zaloge, ki so v skladišču TOZD ali namenjene le eni TOZD, se brez težav vodijo pri TOZD, skupno skladišče predvidoma prevzame TOZD, ki ga največ uporablja ali pa se vodi v okviru združenih sredstev.

Pod **finančnimi naložbami** razumemo predvsem naložbe v drugo TOZD ali DO in določene kredite dane drugim. Te finančne naložbe praviloma prevzamejo TOZD, lahko neposredno ali po dogovoru.

Osnovna sredstva so direktno porazdeljena na TOZD.

Poslovni sklad predstavlja lastni vir premoženja. Njegov prenos na TOZD bo v sorazmerju z obstoječimi osnovnimi in obratnimi sredstvi v kombinaciji s številom zaposlenih oz. njihovim doprinosom k tvorjenju poslovnega sklada.

Pri skupnih naložbah gre za manjši vir finansiranja, ki bo razdeljen upoštevaše interese vlagateljev.

V poslovnih obveznostih predstavljajo največji delež dobavitelji. Zanje veljajo iste določbe glede skupnega poslovanja kot pri poslovnih terjativah.

3.2.4. PRIKLJUČENE TOZD

Priključene TOZD bodo imele svoj žiro račun, plačevale polizdelke po dogovorjenih cenah, sodelovale v solidarnostnem skladu in v vsebinskem pogledu poslovale – upoštevaše nekatere specifičnosti (npr. manjše pokrivanje skupnih služb, če bodo imele svoje službe in podobno) – tako kot vse ostale TOZD.

Status TOZD s tujim sovlagateljem bo sicer podoben statusu vseh ostalih TOZD s tem, da imajo v njih pravico soodločanja tudi partnerji.

Vsebinski odnosi nakazujejo vso samostojnost, pravice in dolžnosti TOZD in delovnih skupnosti ter OD kot celote. Zagotavlja interes za boljšim poslovanjem in smotrno delitvijo sredstev ter stimuliranje zaposlenih za uspešno gospodarjenje, razširjeno reprodukcijo itd. Prav tako omogoča vsebinsko bogato samoupravljanje, odločanje o ciljih in politiki poslovanja in razvoja.

3.3. PREDVIDENI DOHODEK TOZD

Upoštevaše ekonomske odnose, navedene v tem poglavju, lahko nove TOZD realizirajo ustrezen dohodek, ki je prikazan v naslednji tabeli.

PRIPOMBE

POSKUSNI IZRAČUN DOHODKA BODOČIH TOZD ZA I. POLLETJE 1975

TOZD	Dohodek	Pogod. obvezn.	Zakon. obvez.	OD	Ostanek dohodka
Plavž	16.828	1.944	2.149	7.501	5.234
Jeklarna	34.148	4.323	4.164	17.241	8.420
Livarna	4.313	223	509	2.901	680
Valjarna Bela	30.978	4.614	3.983	11.818	10.563
Valj. žice in prof.	16.691	1.493	2.048	9.169	3.981
Valj. deb. ploč.	11.726	1.633	1.465	5.222	3.406
Hladna valj. I	11.602	1.065	1.407	6.576	2.554
Žičarna	13.009	896	1.578	7.852	2.683
Žebljarna	3.153	186	374	2.055	538
Elektrodni in šamot.	12.418	1.079	1.498	7.255	2.586
Jeklovlek	7.862	834	955	4.271	1.802
Profilarna	4.547	523	548	2.457	1.019
Vratni podboji	2.403	286	296	1.195	626
PROIZVODNE TOZD	169.678	19.099	20.974	85.513	44.092
Področno vzdržev.	23.007	687	2.675	16.858	2.787
Remontne delavnice	22.714	1.384	2.649	15.363	3.318
Strojne delavnice	14.475	1.066	1.725	9.023	2.661
Energetika	18.179	2.483	2.366	6.893	6.437
Transport	18.883	1.333	2.296	11.247	4.007
Družbena prehrana	9.671	485	835	5.079	3.272
T K R	11.843	225	1.326	8.069	2.223
S E O	5.384	44	653	3.973	714
Nabavni sektor	3.705	74	411	2.498	722
Prodajni sektor	2.616	22	316	1.925	353
TOZD. STORITV. DEJ.	130.477	7.803	15.252	80.928	26.494
Delovne skupnosti	26.505	1.000	3.192	19.413	2.900
ŽELEZARNA	326.660	27.902	39.418	185.854	73.486
MONTER DRAVOGRAD	16.012	618	2.334	7.436	5.624
KOVINOSERVIS JES.	3.941	142	499	2.506	794

25. TOZD nabava:

nabavlja surovine, nadomestne dele in nova orodja doma ter v tujini.

26. TOZD prodaja:

raziskuje tržišče, opravlja reklamno dejavnost in prodaja izdelke Železarne doma ter v tujini.

27. Delovna skupnost novogradnje:

organizira in vodi dela pri novogradnjah. Projektira novo tehnologijo in ustrezno tehniško opremo. Vodi evidenco obstoječih OS. Obseg dejavnosti je odvisen od obsega investicij v DO.

28. Delovna skupnost fin.-računovodske službe: (z interno banko):

opravlja dolgoročne in kratkoročne finančne posle, delo likvidature, računovodstvo stroškov ter uspeha, računovodstvo za TOZD in DO. V to DS bo vključena tudi interna banka.

29. Delovna skupnost kadrovske službe:

opravlja kadrovske, izobraževalne, socialne, zdravstvene dejavnosti, varstvo pri delu in okolja, študijsko analitsko dejavnost ter skrb za družbeni standard (stanovanjska politika). Skrbi za prevoze delavcev in rekreativno dejavnost ter opravlja gasilsko dejavnost.

30. Delovna skupnost sekretariat:

opravlja pravno dejavnost, dela splošne administracije, narodne obrambe in samozaščite, splošno varnostno službo, DO železarne, delo centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje ter ureja muzej.

Posamezne TOZD delajo za druge naročnike le s soglasjem drugih TOZD in v primerih, ki so navedeni v samoupravnem sporazumu o združevanju.

2.3 Oblika organiziranosti samoupravnega odločanja

Neodtujljiva ustavna pravica vsakega delavca je pravica do samoupravljanja, ki jo uresničuje enakopravno in v vzajemni odgovornosti z drugimi delavci v temeljni organizaciji.

Z reorganizacijo sedanjih temeljnih organizacij po takih celotah, ki izpolnjujejo ustavne pogoje za samostojen obstoj nove temeljne organizacije, bomo lažje dosegli naš cilj – samoupravljanje čim bolj približati neposrednemu proizvajalcu. To pa pomeni odločati o vsem tistem, kar je neposredno ali posredno povezano z delavčevim družbenim in ekonomskim položajem, to pomeni ugotavljati in deliti dohodek v tisti sredini, kjer ga tudi ustvarjamo.

Pomemben element pri doseganju teh ciljev je zato tudi velikost temeljne organizacije, saj bodo odločitve o tistih stvareh, ki so nam bližje in bolj poznane, lažje in tudi kvalitetnejše.

Temeljna oblika sestajanja zbora delavcev in osebnega izrekanja je tudi v novih temeljnih organizacijah naša samoupravna delovna skupina, le da lahko v novih pogojih dodamo dosedanjim pozitivnim izkušnjam novo kvaliteto, s tem da postanejo samoupravne delovne skupine pomemben element pri oblikovanju delegatskega sistema (npr.: osnova za oblikovanje delavskega sveta v temeljni organizaciji) – poudariti obojestrno informiranje.

Druga oblika odločanja delavcev v temeljni organizaciji pa je neposredno izvoljen in delegatsko sestavljen delavski svet kot organ upravljanja s svojimi kolektivnimi izvršilnimi organi (odbori ali komisijami), ki jih izvoli z namenom, da pripravljajo delavskemu svetu material, izvršujejo njegove sklepe ali uresničujejo že sprejete programe in načrte.

Vsaka temeljna organizacija bo odlikovala toliko in take samoupravne organe, kolikor jih v svojih specifičnih pogojih potrebuje za uveljavljanje samoupravnih pravic. Pristojnosti posameznih samoupravnih organov bodo temeljne organizacije razmejile s svojimi statuti, vendar bi pri tem zaradi smotrnejšega delovanja morale težiti k poenotenju.

Za nadzorstvo nad izvrševanjem sklepov in nad delom samoupravnih organov in služb delavci v temeljni organizaciji izvolijo tudi svoj organ samoupravne delavske kontrole.

Ker pa so delavci vseh temeljnih organizacij delavno, proizvodno in poslovno povezani v Železarno, se morajo samoupravno organizirati tako, da bodo skupaj sprejemali tiste odločitve, ki izvirajo iz delovne povezanosti in jih je možno urejati samo sporazumno. V ta namen je izvoljen delavski svet Železarne, ki ga sestavljajo delegati vseh temeljnih organizacij. Vsako temeljno organizacijo naj bi v delavskem svetu Železarne zastopal en delegat na vsakih sto delavcev. Delegati delajo in odločajo skladno s stališči in odločitvami samoupravnih delovnih skupin ter smernicami delavskih svetov temeljnih organizacij.

Tudi delavski svet Železarne izvoli svoje kolektivne izvršilne organe, katerih pristojnosti so razmejene s samoupravnim sporazumom o združevanju temeljnih organizacij. Pri njihovem oblikovanju pa bi morali izhajati iz stališča, da so vse odločitve o neodtujljivih pravicah prenešene v temeljne organizacije, odbori delavskega sveta Železarne pa predvsem urejajo in izvršujejo tiste skupne zadeve, za katere so jih temeljne organizacije opredelile in pooblastile v samoupravnem sporazumu o združevanju.

Tudi delegatski sistem za družbenopolitične in samoupravne interesne skupnosti bomo morali oblikovati nekoliko drugače kot sedaj.

Temeljne organizacije bodo volile svojo delegacijo za zbor združenega dela občinske skupščine, le da bo ta verjetno manj številna.

Delegacije za zbor združenega dela in samoupravne interesne skupnosti se bosta zato morale povezovati v konference delegacij, ker vsaka temeljna organizacija ne bo imela svojega mandatnega mesta v skupščinah družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti.

Podrobnejša opredelitev samoupravne organiziranosti bo izdelana v samoupravnem sporazumu o združevanju ter statutih temeljnih organizacij in Železarne.

2.4 Delovna povezanost med deli delovne organizacije

Z razdelitvijo delovne organizacije na 30 delov v decentralizirano organizacijo je treba zagotoviti tako povezovanje teh delov, da bodo delovali kot celota. Posamezni deli, ki so delovne celote, se bodo organizirali v TOZD, ostali pa se bodo organizirali kot delovna skupnost Skupne službe.

TOZD kot tudi DSSS imajo po ustavi različne pravice in pristojnosti. Različnost pristojnosti in pravic pa izhaja tudi iz same organizacijske delitve dela. Vodja TOZD, poleg drugih funkcij, ki so določene po ustavi, organizira in nadzira izvrševanje proizvodno ali storitvene dejavnosti v tehnološko zaokroženem delu poslovnega procesa, skladno s sprejetim letnim planom. Organizacijo v TOZD izvaja preko linijske organizacije, ki razčlenjuje naloge po oddelkih, pododdelkih in delovnih mestih.

Vodja TOZD strokovnim službam omogoči in jim nudi potrebno pomoč pri izvrševanju ostalih funkcij, ki jih opravljajo za TOZD v skladu s samoupravnim sporazumom in drugimi samoupravnimi akti. V primeru potrebe se s strokovnimi službami dogovorijo za izvrševanje posebnih nalog za področje TOZD.

Vodje strokovnih služb poleg drugih funkcij, ki jih opravljajo, organizirajo in nadzirajo izvrševanje strokovnih funkcij, za katere so po statutu delovne organizacije pristojni, za posamezne TOZD, oz. delovno organizacijo kot celoto.

Organizacijo v strokovnih službah izvajajo preko linijske organizacije, ki razčlenjuje naloge po oddelkih, odsekih, referatih in delovnih mestih. Vodje strokovnih služb določijo rok in način izvršitve stalnih in dogovorjenih nalog za TOZD.

Pristojnosti in odgovornosti posameznih vodij delovne organizacije in delov pri izvrševanju celotne naloge delovne organizacije in posameznih delov so natančneje določene v splošnih aktih delovne organizacije.

2.5 Organiziranost železarne Jesenice

Organiziranost delovne organizacije železarne Jesenice je prikazana v priloženi shemi (prikaz po matrični organizaciji). V delovno organizacijo železarne Jesenice je vključenih 16 proizvodnih TOZD, 10 TOZD storitvene dejavnosti in 8 delovnih skupnosti. Izhajajoč iz določil ustave in samoupravne organiziranosti delavci v TOZD in delovnih skupnostih uresničujejo samoupravne pravice preko:

- Zbora delavcev
- Samoupravnih delovnih skupin
- Delavskega sveta in drugih neposredno izvoljenih organih
- Ustreznih kolektivnih izvršilnih organov (odborov in komisij).

Poslovodni organ v Železarni je kolegijski poslovodni organ, ki ga sestavljajo: predsednik, podpredsednik in ustrezno število članov (3).

Kolegijski poslovodni organ bo pristojen in odgovoren za koordinacijo celotnega procesa poslovanja delovne organizacije, organizacijo učinkovitega samoupravljanja in razvoja integracijskih procesov, zakonitost sprejemanja odločitev, koordinacijo dela med TOZD in delovnih skupnosti v DO ter za dolgoročni razvoj DO.

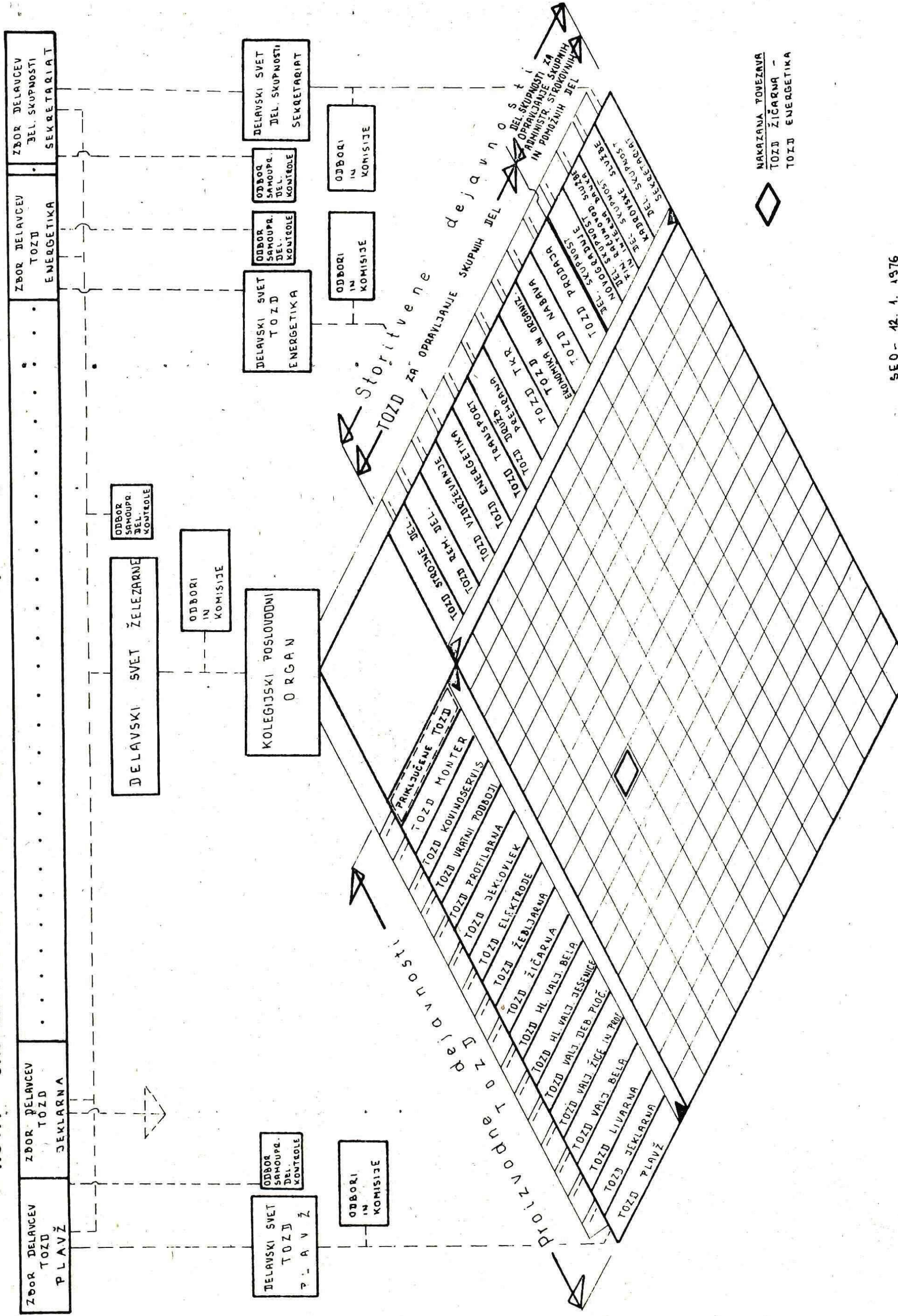
V samoupravnem sporazumu o združitvi in v statutu DO bo potrebno določiti pristojnosti posl. kolegijskega organa in določiti pooblastila, ki jih bo imel predsednik poslovodnega kolegijskega organa.

V shemi je prikazana povezava med proizvodnimi TOZD in TOZD storitvene dejavnosti ter delovnimi skupnostmi, ki temelji na dohodkovnem medsebojnem odnosu. Razen tega je v shemi prikazana tudi povezava v medsebojnih odnosih, ki so možni med proizvodnimi TOZD, oz. med TOZD storitvene dejavnosti, oz. med delovnimi skupnostmi.

Naziv za individualni poslovodni organ v TOZD je vodja TOZD, kar velja tudi za delovne skupnosti (vodja delovne skupnosti in ne direktor).

Medsebojna razmerja samoupravnih in poslovodnih odnosov v procesu poslovanja TOZD, v delovnih skupnostih in v delovni organizaciji, kakor tudi medsebojna razmerja med TOZD, delovno skupnostjo in delovno organizacijo Železarne bodo urejali samoupravni sporazum o združevanju dela, drugi samoupravni sporazumi, statuti in drugi organizacijski in splošni akti.

NOVA ORGANIZIRANOST ZELEZARNE JESENICE [prikaz po matični organizaciji]

3. USTVARJANJE DOHODKA IN EKONOMSKI ODNOSI MED TOZD

3.1. Pogoji za pridobivanje dohodka

»Dohodek je denarno izražen rezultat skupnega dela delavcev v temeljni organizaciji združenega dela, ustvarjen je s prodajo blaga in opravljanjem storitev ter združevanjem dela in sredstev. Ustvarjeni dohodek predstavlja materialno osnovo pravice delavca, da odloča o svojem delu ter o pogojih in rezultatih svojega dela in da izpolnjuje svoje obveznosti do drugih delavcev in družbene skupnosti.

Rezultat skupnega dela v temeljni organizaciji združenega dela, ustvarjen v delovni organizaciji ali katerikoli drugi obliki združevanja dela in sredstev, se ob njegovi uresničitvi razdeli v celoti na temeljne organizacije združenega dela glede na prispevek, ki so ga dale k uresničevanju tega rezultata skupnega dela in sicer na podlagi tržnih ali samoupravnih določenih cen« (OSNUTEK ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU, člen 35 in 37).

Na osnovi tega zakona pripada posamezni temeljni organizaciji tolikšen delež dohodka, kot ustreza obsegu vloženega tekočega in minulega družbeno potrebnega dela.

Zato je osnovno vodilo za razdelitev skupno ustvarjenega dohodka na posamezne TOZD vloženo tekoče in minulo delo vsake TOZD. Pri tem se tekoče delo ugotavlja na podlagi normalnih osebnih dohodkov po posameznih TOZD, obseg minulega dela pa na osnovi angažiranih kapacitet, zneska amortizacije in obratnih sredstev.

Na osnovi teh kriterijev je izdelana tudi delitev ustvarjenega polletnega dohodka ŽJ za leto 1975 po predvidenih bodočih TOZD. Kot je prikazano v priloženi tabeli dosegajo z upoštevanjem tekočega in minulega dela, vse predvidene bodoče ustanovljene TOZD določen dohodek in ostanek dohodka.

S tem tudi vsaka udeležena TOZD razpolaga z relativno enakim dohodkom za enak rezultat dela. TOZD so torej sposobne ustvarjati dohodek, zato izpolnjujejo pogoje, ki so potrebni za njihovo formiranje.

3.2. Osnove, na katerih bi bilo mogoče urediti odnose med posameznimi proizvodnimi temeljnimi organizacijami, temeljnimi organizacijami storitvene dejavnosti in delovnimi skupnostmi v sestavi delovne organizacije:

Ekonomski odnosi v delovni organizaciji opredeljujejo vsebino odločanja. Zato je z njihovo določitvijo v veliki meri določena vloga upravljanja, ravnanja, ustvarjanja in kontrole ter začrtane osnove organizacijske strukture.

Poslovanje in uspešnost vsake delovne organizacije ali TOZD prikazujemo s tremi osnovnimi skupinami informacij:

- ustvarjanjem in delitvi dohodka,
- finančnim in likvidnostnim planom in
- planom premoženja ter njihovih virov.

3.2.1. Ustvarjanje in delitev dohodka

Poenostavljen prikaz ustvarjanja in delitve dohodka je naslednji:

1. zunanja realizacija
2. realizacija drugim TOZD
3. interna realizacija
4. celotni dohodek (1 + 2 + 3)
5. materialni stroški
6. amortizacija
7. dohodek (4 – 5 – 6) ali 8 + 9 + 10 + 11)
8. pogodbeno obveznosti
9. zakonske obveznosti
10. bto OD
11. ostanek dohodka.

Zunanja realizacija je rezultat na trgu prodanih količin in doseženih prodajnih cen.

Pri izvozu se TOZD – izvoznikom prizna domača prodajna cena, razliko med izvozno in domicilno ceno pa nosijo vse TOZD.

Količinski popusti bremenijo TOZD, ki popuste dajejo.

Spremembe prodajnih cen se upoštevajo sproti, tako kot nastanejo. Ustrezno se spremenijo tudi vmesne cene.

Realizacija drugim TOZD ali delovni skupnosti je postavka, ki jo dobimo kot zmnožek količin in prodajnih cen med TOZD. Vmesne cene so dogovorjene cene med TOZD – dobaviteljem in TOZD – naročnikom. Praviloma bodo omogočale ob štartu enak ostanek dohodka vsem TOZD.

Spremembe vmesnih cen bodo sledile spremembam tržnih cen ali dogovorom med TOZD.

Reklamacije kakor tudi stroški neustreznih dobav bremenijo TOZD – povzročitelja.

V interni realizaciji (kto 758) je vključena prodaja lastnih storitev in proizvodov, ki pomenijo končno porabo znotraj DO. Večina teh postavk bo predstavljala v bodoče prodajo enega TOZD drugemu (kto 759), na tem kontu pa bo ostala le dejanska poraba znotraj istega TOZD.

Celotni dohodek proizvodnih TOZD bo predvsem seštevek vseh navedenih realizacij.

Tudi TOZD, ki opravljajo storitveno dejavnost s svojim poslovanjem ustvarjajo dohodek. Višina tega dohodka pa je odvisna tudi od doseženih rezultatov proizvodnih TOZD.

Delovne skupnosti ne beležijo storitev po prodajnih cenah, marveč TOZD pokrivajo njihove stroške. S samoupravnimi plani proizvodne TOZD določijo višino pokrivanja teh stroškov in dohodek za razširjeno reprodukcijo.

Delitev materialnih stroškov in amortizacije v svojstvu stroška je že sedaj izvedena po TOZD.

Pogodbene obveznosti. Glavno pogodbeno obveznost predstavljajo obresti na kredite, ki bremenijo TOZD v skladu z najetimi krediti.

Zakonske obveznosti so v glavnem vezane na osebne dohodke, zato jih je možno vezati neposredno na TOZD.

Osební dohodki so neposredno vezani na TOZD. Osební dohodek delovnih skupnosti bi preko stroškov skupnosti bremenili TOZD. Sistem nagrajevanja bo enoten, čeprav bo višina OD odvisna od uspešnosti posameznika, TOZD in DO kot celote.

TOZD razpolaga z **ostankom dohodka** in ga najprej usmeri v predpisane sklade:

- rezervni sklad,
- posojila in podobno.

Preostali del gre lahko za povečanje poslovnega sklada, sklada skupne porabe in OD. Vsaka TOZD odvoji en del za povečanje poslovnega sklada za razširjeno reprodukcijo. Višina tega dela se določi že z letnim planom, dokončno pa ob sprejetju zaključnega računa za preteklo leto. Preostali del ostanka dohodka predstavlja stimulacijo za dobro gospodarjenje TOZD v obliki povečanja OD in skupne porabe. Podrobnosti o procentu stimulacije na OD bo reguliral kasneje pripravljeni pravilnik o delitvi OD. Preostali del ostanka dohodka gre praviloma za oblikovanje **dodatnega rezervnega sklada DO** in dodatno povečanje poslovnega sklada.

Shematičen prikaz predloga delitve ostanka dohodka, je naslednji:

1. rezervni sklad
2. posojila za nerazvite, za investicije, gospodarstvo in drugo
3. dogovorjeni del sklada skupne porabe
4. dogovorjeni % za razširjeno reprodukcijo
5. **dodatna stimulacija za OD** in dodatna skupna poraba
6. **za dodatni rezervni sklad DO**
7. dodatno povečanje poslovnega sklada.

Iz dodatnega rezervnega sklada DO se pokriva: OD, skupna poraba, z določenimi omejitvami tudi amortizacija ter obveznosti v tistih TOZD, ki sami tega ne zmorejo. V primeru dveh zaporednih četrtletnih negativnih poslovnih rezultatov je poslovodni organ TOZD odgovoren za izdelavo sanacijskega programa in predložitve le-tega samoupravnim organom TOZD. V primeru celotnega negativnega rezultata pa bi bil potreben celoten sanacijski postopek, to je izdelava sanacijskega programa in obravnava na samoupravnih organih vseh TOZD.

3.2.2. FINANČNI TOKOVI

V finančnem planu se kot viri finansiranja pojavljajo predvsem amortizacija, krediti, del ostanka dohodka in vložena sredstva sovlagateljev.

Prikaz finančnih tokov je naslednji:

1. amortizacija
2. del ostanka dohodka namenjen razširjeni reprodukciji
3. krediti bank, drugih TOZD, drugih OZD
4. **sovlaganje v TOZD**
5. viri sredstev (1 + 2 + 3 + 4)
6. odplačila kreditov
7. investicije v enostavno in razširjeno reprodukcijo
8. povečanje obratnih sredstev
9. povečanje obveznih naložb, sovlaganje oz. združevanje sredstev v druge TOZD
10. poraba sredstev (6 + 7 + 8 + 9)

Prikazane vire sredstev je potrebno smiselno razporediti. Ta sredstva porabi TOZD za razširitev svojega poslovanja, lahko pa za vlaganje v druge TOZD.

»Manjše investicije« TOZD praviloma finansirajo TOZD same. Vsaka TOZD pa presodi vse večje investicije, kjer bi bilo združevanje sredstev smiselno. Odločila se bo za tiste investicije, ki bodo najbolj sigurne, ki bodo največ prinašale. Delovne skupnosti ne razpolagajo s svojimi sredstvi, zato ne moremo združevati sredstev.

Vložena sredstva se kasneje vrnejo. S stališča TOZD vlagatelj le-ti dobijo vrnjena vložena sredstva in dohodek, ki bo tem večji, čim bolj uspešna bo investicija. TOZD predlagatelj pa naj zaradi rizika predlaga le zares potrebne in uspešne investicije, saj bo moral ustvariti dohodek, da bo lahko poleg svojega dohodka odvajal en del na račun vloženega minulega dela drugim TOZD.

Za vsa prelivanja sredstev med TOZD bo organizirana interna banka iz katere bo TOZD v vsakem trenutku ugotovila stanje svojih sredstev.